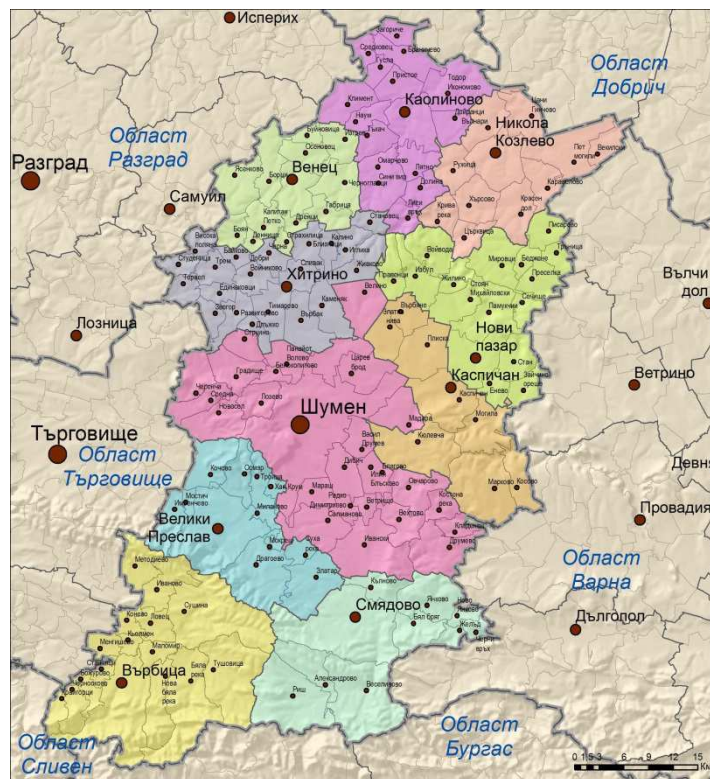

**УТВЪРДИЛ: /п/
Стефан Желев
Областен управител
на област Шумен**

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ШУМЕН (2017-2019 г.)

Май 2017

Настоящата Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Шумен е одобрена с решение на Областната работна група - Шумен на 15.05.2017г.

На основание чл. 196, ал. 5 от Закона за предучилищното и училищното образование, Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Шумен е съгласувана с Регионалното управление на образованието Шумен, съгласно писмо № РД 21- 1486 от 13.06.2017 г.

На основание чл. 196, ал. 5 от Закона за предучилищното и училищното образование, Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Шумен е съгласувана с решение на Областния съвет за развитие – Шумен на 15.06.2017 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
II.	АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ	6
III.	СТРАТЕГИЧЕСКА И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ.....	58
IV.	СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА. ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	75
V.	ФИНАНСОВ РЕСУРС.....	76
VI.	ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА.....	76
VII.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	77

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017-2019) е разработена в изпълнение на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование, въз основа на анализ на потребностите от подкрепа на всяка община на територията на област Шумен.

Стратегията е разработена от междуведомствена работна група, създадена със Заповед № РД-15-44(23.03.2017 г.) на Областния управител на област Шумен, включваща представители на Областна администрация Шумен, Регионално управление на образованието - Шумен, Регионална здравна инспекция Шумен, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование Шумен, Регионална дирекция за социално подпомагане Шумен, общините на територията на област Шумен.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, ЗАЛЕГНАЛИ В ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Според Закона за предучилищното и училищното образование, образованието като процес на обучение, възпитание и социализация е национален приоритет и се развива в съответствие със следните принципи:

1. Единна държавна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
2. Ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
3. Равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
4. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
5. Запазване и развитие на българската образователна традиция;
6. Хуманизъм и толерантност;
7. Съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
8. Иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
9. Прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
10. Автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
11. Ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование внася ново качество в нашето образование като регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред

ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Приобщаващото образование се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище най-близо до неговото местоживееене и на правото му на качествено образование;
2. Гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;
5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;
6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата и учениците;
7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина/училището, детето/ученика, семейството и общността;
8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището;
9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;
10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Законът за предучилищното и училищното образование въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата - обща и допълнителна. Подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете и ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и е в съответствие с индивидуалните им образователни потребности.

Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близо до мястото, където живее и учи.

Подкрепата на личностното развитие в системата на предучилищното и училищното образование, се осъществява от образователните институции - детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТТА

Област Шумен е разположена в централната част на Североизточна България и заема площ от 3,39 хил. кв. км, което представлява 3,05 % от територията на страната. Областта е част от Североизточен район от ниво 2, в който влизат и съседните области Варна, Добрич и Търговище.

Област Шумен се състои от 10 общини: Велики Преслав, Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Смядово, Хитрино, Шумен и 151 населени места, от които 8 града и 143 села. Най-голяма е територията на община Шумен (19,2 % от площта на областта), а най-малка – територията на община Венец (6,6 % от площта на областта).

НАСЕЛЕНИЕ – ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Текущата демографска ситуация в област Шумен е аналогична на тази в страната и се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението във всички общини.

Териториалното разпределение на населението в област Шумен е неравномерно. В пет от общините – Венец, Каспичан, Никола Козлево, Смядово и Хитрино, то е под 8 000 души и в тях живее 19.0% от населението на областта. В останалите пет общини са съсредоточени 81.0% от населението. Най-малка е община Никола Козлево, а най-голяма – община Шумен.

Произтичащите демографски на територията на област Шумен, следват неблагоприятните тенденции, характерни за голяма част от страната като цяло. Демографската характеристика на областта е резултат от продължителното действие на множество фактори и влияния: икономическата ситуация в страната, ускоряване на процесите на миграция и то предимно на млади хора и семейства в активна трудоспособна възраст, намаляване броя на родените деца. Подобряването на икономическия облик на областта е един от възможните начини за частично решаване на проблемите от това естество, като съществено значение се отдава на образованието и обучението – фактор за икономически растеж и заетост.

Основните причина за миграцията е липсата на професионална реализация на територията на областта и високата безработица. Влошена е възрастовата структура в селата на общината – тя е от регресивен тип: нарастват броят и дялът на възрастното население и намаляват този на младите генерации. Силно завишен е дялът на лицата в надтрудоспособна възраст, което показва застаряване на населението и влошени демографски показатели по отношение на възпроизводството му. Увеличава се дялът на хората, търсещи услугите на мрежата за социална защита. Съществува тенденция на връщане на пенсионирани лица в селата за извършване на селскостопанска дейност в личните стопанства.

Възпроизводството на населението е въпрос от особена важност, свързан не само с демографското развитие на областта, но и с формирането на трудовите ресурси. Перспективите в тази връзка са неблагоприятни. Населението намалява ежегодно и застарява. От години в областта и естественият и механичният прираст са отрицателни. Все по-малко лица в работоспособна възраст издържат все повече „зависими“ такива (под 15 и на 65 и повече години).

Област Шумен е с голям дял на малцинствено население. Общините с преобладаващо етническо население имат неблагоприятни образователни характеристики - голям брой неграмотни и слабо образовани, ниска записваемост на учениците в начален, прогимназиален и гимназиален етап на средното образование. В тясна връзка с образователния ценз на трудовите ресурси е и безработицата, която при тях е по-висока от средната за областта. Липсата на

квалифицирана работна ръка влияе негативно върху инвеститорския интерес към тези общини и е пречка за икономическото им развитие.

Население към 31.12.2016 г.

Област Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Шумен	174 476	85 410	89 066	107 850	51 957	55 893	66 626	33 453	33 173
Велики Преслав	12 575	6 186	6 389	7 275	3 550	3 725	5 300	2 636	2 664
Венец	7 084	3 567	3 517	-	-	-	7 084	3 567	3 517
Върбица	10 382	5 247	5 135	3 300	1 613	1 687	7 082	3 634	3 448
Каолиново	12 551	6 363	6 188	1 501	768	733	11 050	5 595	5 455
Каспичан	7 550	3 714	3 836	3 686	1 790	1 896	3 864	1 924	1 940
Никола Козлево	6 135	3 093	3 042	-	-	-	6 135	3 093	3 042
Нови пазар	16 405	7 990	8 415	11 520	5 596	5 924	4 885	2 394	2 491
Смядово	6 186	3 006	3 180	3 601	1 771	1 830	2 585	1 235	1 350
Хитрино	6 516	3 311	3 205	-	-	-	6 516	3 311	3 205
Шумен	89 092	42 933	46 159	76 967	36 869	40 098	12 125	6 064	6 061

Област Възраст	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Шумен	174 476	85 410	89 066	107 850	51 957	55 893	66 626	33 453	33 173
0	1 538	806	732	978	533	445	560	273	287
1 - 4	6 425	3 294	3 131	3 955	2 043	1 912	2 470	1 251	1 219
5 - 9	8 537	4 389	4 148	5 341	2 718	2 623	3 196	1 671	1 525
10 - 14	8 346	4 360	3 986	5 050	2 641	2 409	3 296	1 719	1 577
15 - 19	8 049	4 196	3 853	4 798	2 515	2 283	3 251	1 681	1 570
20 - 24	9 077	4 680	4 397	5 239	2 675	2 564	3 838	2 005	1 833
25 - 29	11 034	5 646	5 388	7 218	3 550	3 668	3 816	2 096	1 720
30 - 34	11 131	5 767	5 364	7 331	3 720	3 611	3 800	2 047	1 753
35 - 39	11 881	6 113	5 768	7 734	3 882	3 852	4 147	2 231	1 916
40 - 44	13 245	6 796	6 449	8 755	4 393	4 362	4 490	2 403	2 087
45 - 49	13 118	6 928	6 190	8 457	4 357	4 100	4 661	2 571	2 090
50 - 54	11 993	6 136	5 857	7 527	3 731	3 796	4 466	2 405	2 061
55 - 59	12 448	6 173	6 275	7 859	3 773	4 086	4 589	2 400	2 189
60 - 64	11 994	5 650	6 344	7 252	3 384	3 868	4 742	2 266	2 476
65 - 69	12 628	5 589	7 039	7 237	3 152	4 085	5 391	2 437	2 954
70 - 74	9 179	3 795	5 384	5 107	2 104	3 003	4 072	1 691	2 381
75 - 79	6 475	2 429	4 046	3 601	1 263	2 338	2 874	1 166	1 708
80 - 84	4 687	1 783	2 904	2 742	998	1 744	1 945	785	1 160
85 - 89	2 022	686	1 336	1 267	408	859	755	278	477
90 - 94	588	172	416	357	105	252	231	67	164
95 - 99	73	20	53	40	11	29	33	9	24
100 +	8	2	6	5	1	4	3	1	2

Живородени по общини и по пол към 31.12.2016 г.			
Общини от област Шумен	Живородени към 31.12.2016 г.		
	общо	момчета	момичета
Общо за страната	64 984	33 375	31 609
област Шумен	1 568	817	751
Велики Преслав	94	43	51
Венец	63	30	33
Върбица	89	43	46
Каолиново	134	71	63
Каспичан	77	35	42
Никола Козлево	60	28	32
Нови пазар	160	91	69
Смядово	50	29	21
Хитрино	47	23	24
Шумен	794	424	370

Умирения по общини и по пол към 31.12.2016 г.			
Общини от област Шумен	2016		
	Общо	Мъже	Жени
Общо за страната	107 580	56 122	51 458
област Шумен	2 548	1 305	1 243
Велики Преслав	199	101	98
Венец	97	52	45
Върбица	136	71	65
Каолиново	150	72	78
Каспичан	154	91	63
Никола Козлево	78	39	39
Нови пазар	259	135	124
Смядово	124	63	61
Хитрино	131	68	63
Шумен	1 220	613	607

Умирения по възраст, пол, местоживеење в област Шумен към 31.12.2016 г.									
Област / Възраст	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	107 580	56 122	51 458	67 192	34 843	32 349	40 388	21 279	19 109
област Шумен	2 548	1 305	1 243	1 424	730	694	1 124	575	549
0	10	3	7	5	2	3	5	1	4
1 - 4	1	-	1	-	-	-	1	-	1
5 - 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 - 14	1	-	1	1	-	1	-	-	-
15 - 19	7	4	3	6	3	3	1	1	-
20 - 24	2	-	2	1	-	1	1	-	1
25 - 29	2	2	-	1	1	-	1	1	-
30 - 34	9	6	3	6	4	2	3	2	1
35 - 39	21	15	6	15	11	4	6	4	2

40 - 44	37	25	12	17	11	6	20	14	6
45 - 49	61	37	24	39	23	16	22	14	8
50 - 54	77	59	18	40	30	10	37	29	8
55 - 59	142	111	31	88	69	19	54	42	12
60 - 64	203	129	74	124	79	45	79	50	29
65 - 69	284	181	103	147	97	50	137	84	53
70 - 74	351	193	158	175	100	75	176	93	83
75 - 79	343	157	186	181	85	96	162	72	90
80 - 84	462	201	261	262	105	157	200	96	104
85 +	535	182	353	316	110	206	219	72	147

Население под, във и надтрудоспособна възраст към 31.12.2016 г. по общини в област Шумен

Общини Възрастови категории	Общо		
	всичко	мъже	жени
ОБЩО	7 101 859	3 449 978	3 651 881
Област ШУМЕН	174 476	85 410	89 066
Под трудоспособна възраст	26 524	13 700	12 824
В трудоспособна възраст	105 931	56 060	49 871
Над трудоспособна възраст	42 021	15 650	26 371
Велики Преслав	12 575	6 186	6 389
Под трудоспособна възраст	1 797	936	861
В трудоспособна възраст	7 273	3 940	3 333
Над трудоспособна възраст	3 505	1 310	2 195
Венец	7 084	3 567	3 517
Под трудоспособна възраст	1 053	555	498
В трудоспособна възраст	4 309	2 355	1 954
Над трудоспособна възраст	1 722	657	1 065
Върбица	10 382	5 247	5 135
Под трудоспособна възраст	1 765	913	852
В трудоспособна възраст	6 532	3 536	2 996
Над трудоспособна възраст	2 085	798	1 287
Каолиново	12 551	6 363	6 188
Под трудоспособна възраст	2 178	1 154	1 024
В трудоспособна възраст	7 898	4 246	3 652
Над трудоспособна възраст	2 475	963	1 512
Каспичан	7 550	3 714	3 836
Под трудоспособна възраст	1 239	625	614
В трудоспособна възраст	4 366	2 358	2 008
Над трудоспособна възраст	1 945	731	1 214
Никола Козлево	6 135	3 093	3 042
Под трудоспособна възраст	1 256	627	629
В трудоспособна възраст	3 681	2 018	1 663
Над трудоспособна възраст	1 198	448	750
Нови пазар	16 405	7 990	8 415
Под трудоспособна възраст	2 739	1 408	1 331
В трудоспособна възраст	9 693	5 096	4 597
Над трудоспособна възраст	3 973	1 486	2 487

Смядово	6 186	3 006	3 180
Под трудоспособна възраст	891	455	436
В трудоспособна възраст	3 440	1 888	1 552
Над трудоспособна възраст	1 855	663	1 192
Хитрино	6 516	3 311	3 205
Под трудоспособна възраст	733	381	352
В трудоспособна възраст	3 652	2 080	1 572
Над трудоспособна възраст	2 131	850	1 281
Шумен	89 092	42 933	46 159
Под трудоспособна възраст	12 873	6 646	6 227
В трудоспособна възраст	55 087	28 543	26 544
Над трудоспособна възраст	21 132	7 744	13 388

Структура на образователната система

През учебната 2016/2017 година, образователната система в област Шумен обхваща 101 детски градини, 69 училища, 6 центъра за подкрепа на личностното развитие, 2 учреждения в системата на висшето образование и 1 специализирано обслужващо звено – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Според информационната система Admin RS (Регистър за движение на учениците) броят на децата в предучилищна подготовка е 3000, учениците в непрофилирано обучение са 6156, профилирана подготовка - 2411, професионална – 2064 и в помощните училища - 134.

Системата на предучилищно и училищно образование на територията на Област Шумен включва широка мрежа от детски градини, училища и центрове за подкрепа на личностното развитие, представени в следващата таблица. Наименованията и вида им, посочени в таблицата по-долу, съответстват на Раздел II „Видове институции“ от ЗПУО:

Вид	Брой	Статут
Детски градини (ДГ):	101	общински
- в община Велики Преслав	6	
- в община Венец	8	
- в община Върбица	12	
- в община Каолиново	16	
- в община Каспичан	6	
- в община Никола Козлево	7	
- в община Нови пазар	9	
- в община Смядово	3	
- в община Хитрино	4	
- в община Шумен	30	
Начални училища (НУ)	3	общински
- в община Никола Козлево	1	
- в община Шумен	2	
Основни училища (ОУ)	37	общински
- в община Велики Преслав	3	
- в община Венец	2	
- в община Върбица	4	
- в община Каолиново	5	
- в община Каспичан	3	

- в община Никола Козлево	3	
- в община Нови пазар	4	
- в община Смядово	2	
- в община Хитрино	1	
- в община Шумен	10	
Средни училища (СУ)	15	общински
- в община Велики Преслав	1	
- в община Венец	1	
- в община Върбица	1	
- в община Каолиново	1	
- в община Каспичан	1	
- в община Никола Козлево	1	
- в община Нови пазар	2	
- в община Смядово	1	
- в община Хитрино	1	
- в община Шумен	5	
Профилирани гимназии:	2	общински
- в община Шумен: Профилирана природо-математическа гимназия и Профилирана гимназия с преподаване на чужди езици	2	
Професионални гимназии	4	общински
	5	държавни
- в община Велики Преслав	1	общинска
	1	държавна
- в община Нови пазар	2	общински
- в община Шумен	1	общинска
	4	държавни
Помощно училище	2	
- в община Нови пазар	1	общинско
- в община Шумен	1	държавно
Духовно училище	1	частно
- в община Шумен	1	
Центрове за подкрепа на личностното развитие (общезития)	2	общински
- в община Шумен (Средношколски общезития)	2	
Центрове за подкрепа на личностното развитие	4	общински
- в община Каспичан – (Център за работа с деца)	1	
- в община Нови пазар - (Общински детски комплекс)	1	
- в община Шумен - (Обединен детски комплекс, Ученическа спортна школа)	2	
Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО)	1	държавен

**Информация и анализ на данните за децата и учениците в системата на предучилищното
и училищното образование**

Предучилищно образование

Обучението и възпитанието на децата в предучилищна възраст през учебната 2016/2017 г. се осъществява в 101 детски градини.

№		Брой детски градини	Брой групи	Брой деца в яслена група	Брой деца 2-4 г.	Брой деца 5-7 г.	Общ брой деца през учебната 2016/2017 г.	Брой персонал		
								Педаг.	Непедаг.	Общ брой
1.	Община Велики Преслав	6	16	0	140	140	280	34	32	66
2.	Община Венец	8	11	0	36	139	175	23	19,25	42,25
3.	Община Върбица	12	19	0			335	38	41	79
4.	Община Каспичан	6	9	19	109	76	204	19	19	38
5.	Община Каолиново	16	22	0	196	200	396	45	43,5	88,5
6.	Община Никола Козлево	7	11	0	113	113	226	22	27	49
7.	Община Нови пазар	9	22	0	286	258	544	48	45,25	93,25
8.	Община Смядово	3	8	18	42	115	157	17	18	35
9.	Община Хитрино	4	6	0	107	54	161	12	10,5	22,5
10.	Община Шумен	30	202	111	1434	1361	2906	287,5	239,5	527

Мрежата от детски градини на територията на Област Шумен съответства на демографските и социално-икономическите промени в областта. Отчитайки средногодишното намаляване на броя на децата, наличния капацитет на детските градини и обхвата на децата, наличната база е достатъчна за пълното обхващане на желаещите да посещават детска градина. Пълняемостта и натовареността на отделните групи и детски градини е различна. В почти всички населени места в област Шумен (с изключение на град Шумен) наличният сграден фонд е с незапълнен капацитет като брой места в детските градини.

Основен проблем за детските градини е малкият брой деца в групите по селата, където се извършва прием на деца на възраст от 2 до 6 години. Слабост в организацията там е

невъзможността за отделяне в самостоятелни групи на 5 и 6-годишните деца, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка преди постъпването им в първи клас.

Детските градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование, разполагат с добра материално-техническа база, педагогически кадри и помощен персонал с опит и квалификация, оптимални условия за отглеждане, възпитание и обучение на децата.

В детските заведения се осигурява равен достъп на всички деца за качествено образование, гарантиран е достъпът до добра подготовка на всяко дете за постъпване в училище, създадени са условия за овладяване на книжовен български език в междуетническа среда. Осигуряват се адекватни възможности за интегрирано обучение на деца със специални образователни потребности.

Всички детски градини са общински и се помещават в специално построени сгради за отглеждане и възпитание на децата в предучилищна възраст. Разполагат с достатъчен сграден фонд, отговарящ на условията за цялостен, качествен и пълноценен процес на предучилищно образование. През годините, чрез реализиране на проекти и програми в общините от област Шумен са направени подобрения, относно функционалността и естетичността на материалната база. Внедрени са енергоспестяващи мерки и компютърна техника.

Финансирането на детските градини се осъществява от държавния и общинския бюджет. Поради намаляването на децата и въвеждането през последните години на единните разходни стандарти за финансиране според броя на децата, нараства чувствително дофинансирането на детските градини от бюджета на Общините. На делегиран бюджет са детските градини само в община Нови пазар.

Училищно образование

На територията на Област Шумен през учебната 2016/2017 г. функционират 69 общински и държавни училища, 1 духовно училище, Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование, 6 ЦПЛР - 4 центъра за подкрепа за личностно развитие – ОДК, ЦРД, УСШ и 2 средношколски общежития.

Общинските училища са 62, в т. ч.: 3 начални, 37 основни, 15 средни, 2 профилирани и 4 професионална гимназии, 1 помощно училище. Държавните училища са 6, в т. ч.: 5 професионални гимназии и 1 помощно училище. Частно е 1 духовно училище, находящо се в гр. Шумен.

Общински училища – брой ученици и брой персонал

Община	Общ брой училища	Общ брой ученици през уч. 2016/2017 г	Общ брой паралелки	Маломе рни паралелки	Слети паралелки	Брой персонал		
						Педаг.	Непедаг.	Общ брой
Община Велики Преслав	4	713	38	4	8	77,59	34	111,59
Община Венец	3	504	30	11	1	65,69	19,5	85,19
Община Върбица	5	901	49			98	29	127

Община Каспичан	4	645	36	21	0	74	19	93
Община Каолиново	5	1102	60	18	1	128	31	159
Община Никола Козлево	5	716	43	21	1	87,25	25	112,25
Община Нови пазар	9	1556	82	16	4	177,38	38,5	215,88
Община Смядово	3	457	27	4	8	58,5	16	74,5
Община Хитрино	2	289	14	1	5	36	13	49
Община Шумен	27	8637	387	34	6	717,3	187,8	905,1

Държавни училища

Училище	община	Брой ученици	Брой персонал		
			Педагогически	Непедагогически	Общ брой
ПТГ „Симеон Велики“	Велики Преслав				
ПГИ	Шумен	552	18	77	49
ПГМЕТТ „Христо Ботев“	Шумен	517	14	34	14
ПГОХХТ „Проф. д-р Асен Златаров“	Шумен	244	12	48	4
ПГСАГ	Шумен	443	15	52	12
ПУ „Васил Друмев“	Шумен	65	19	10	29

Центрове за подкрепа за личностно развитие - ЦПЛР

Наименование	Община	Брой групи	От тях временни- през уч.година и през ваканциите	Брой ученици
ЦПЛР-ЦРД	Каспичан	32	8	411
ЦПЛР-ОДК	Нови пазар	24	8	349
ЦПЛР - ОДК	Шумен	84	22	1179
ЦПЛР - УСШ	Шумен	68	1	1073
СО „Младост“	Шумен			77
СО № 2	Шумен			126

В общините Велики Преслав, Венец, Върбица, Каолиново, Никола Козлево, Смядово и Хитрино не функционират ЦПЛР.

Ученици в задължителна училищна възраст,
отпаднали от образователната система в област Шумен

Община	Учебна 2015/2016 година			Учебна 2016/2017 г. – първи срок		
	Брой отпаднали ученици	Клас	Причини	Брой отпаднали ученици	Клас	Причини
Велики Преслав	1	9	Допуснати голям брой неизвинени отсъствия			
<i>общо</i>	<i>1</i>					
Венец	2	1	Заминаване в чужбина;	1	2	Заминаване в чужбина
	1	3		1	3	
	2	6	Допуснати голям брой неизвинени отсъствия	2	4	
	3	7		3	8	
	1	8				
<i>общо</i>	<i>9</i>			<i>7</i>		
Върбица	1	7	Заминаване в чужбина;	1	5	Заминаване в чужбина;
	1	8	Допуснати голям брой неизвинени отсъствия	1	8	
<i>общо</i>	<i>2</i>			<i>2</i>		
Каолиново	2	1	Заминаване в чужбина	3	3	Заминаване в чужбина Слаба родителска заинтересованост
	3	2		2	7	
	1	5	Слаба родителска заинтересованост	2	8	
	6	6				
	3	7				
	3	8				
	1	9	Допуснати голям брой неизвинени отсъствия			
<i>общо</i>	<i>19</i>			<i>7</i>		
Каспичан	1	7	Социални, семейни и здравословни причини	1	9	Социални и семейни причини
	1	8				
	4	9				
<i>общо</i>	<i>6</i>			<i>1</i>		
Никола Козлево	1	7	Промяна на местоживеене	1	9	Здравословни причини
	1	8				
<i>общо</i>	<i>2</i>			<i>1</i>		
Нови пазар	2	1	Социални и семейни причини;	2	5	Социални и семейни причини; Заминаване в чужбина
	3	2		1	6	
	1	3	Заминаване в чужбина	1	7	
	2	4		1	9	
	3	5		4	10	
	2	6		1	11	
	1	7		2	12	
	1	8				
	1	9				
3	10					

	1 1	11 12				
общо	21			12		
Хитрино				1	9	Здравословни и семейни причини
общо				1		
Шумен	1 2 3	2 4 9	Социални и семейни причини; Промяна на местоживеене Заминаване в чужбина	4 1	8 9	Допуснати голям брой неизвинени отсъствия; Семейни причини; Заминаване в чужбина
общо	6			5		
Всичко	66			36		

Причините за отпадане от училище са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Като ключови се явяват засилената икономическа емиграция и безработица в областта. Родителите поверяват грижата за децата на по-възрастни роднини, които не са в състояние да упражняват необходимия родителски контрол. Налице са ниски доходи и липса на средства за осигуряване на необходимите условия за обучение. Често самите учениците подпомагат своите родители за осигуряване на доходи в семейството и/или полагат грижи за по-малките си братя и сестри.

През последните години броят на отпадналите ученици в задължителна училищна възраст намалява. Това намаляване се дължи от една страна на миграционните процеси, а от друга на предприетите мерки от страна на училищните ръководства и педагогически колегии за обхват и задържане на учениците и работата с родителската общност.

Обща подкрепа за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие обединява съществуващите видове образователна среда у нас – образователни институции, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), вкл. центрове за специална образователна подкрепа, регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование), общезития и други, чиято функция е да подпомагат вътрешната структура за разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности.

На нивото на детската градина и училището, общата подкрепа свързва всички услуги, които представляват базисни грижи за физическото, психичното и социалното благополучие, мотивиращи и развиващи интересите дейности.

Общата подкрепа отговаря преди всичко на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето при децата и учениците и на нуждата от разпознаване на дарбите на децата. Общата подкрепа включва и всички онези допълнителни дейности, които помагат на децата и учениците да се развиват и учат – дейности за мотивация, допълнително обучение, превенция на психичното здраве, превенция на насилието и тормоза, училищна политика за позитивна дисциплина, кариерно консултиране, здравна грижа, асистирание и други, които се изпълняват от помагачи и допълнителни специалисти в детската градина и в училището, както и от неспециализиран персонал.

Родителите заедно с учителите са най-сигурният ресурс за децата. Те са желан от училището партньор, защото са носители на важна информация и различна гледна точка за

детето, а също така, защото за тях, както и за училището, е важно детето да се развива и да се чувства добре. Родителите могат да получат, но и да дадат информация и опит, с които да помогнат на учителите да опознаят по-добре детето. Необходимо е училището и детската градина да положат усилия да изградят връзката с родителите и постоянно да поддържат тяхното участие като основен партньор.

Съгласно чл. 178, ал. 1 от ЗПУО, общата подкрепа за личностно развитие включва:

Форми и дейности	Осигурява се от:
1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	Всички институции
2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО	Само училища
3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език	Само детски градини
4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове	Само училища
5. Консултации по учебни предмети	Само училища
6. Кариерно ориентиране на учениците	Всички институции
7. Занимания по интереси	Всички институции
8. Библиотечно-информационно обслужване	Само училища
9. Грижа за здравето	Всички институции
10. Осигуряване на общежитие	Училища и общежития
11. Поощряване с морални и материални награди	Всички институции
12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	Всички институции
13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения	Всички институции
14. Логопедична работа	Всички институции

Общата подкрепа за личностно развитие се осигурява от постъпването на детето в детската градина, съобразно индивидуалните му потребности и е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището.

Общата подкрепа за личностно развитие в детската градина, която е насочена към всички деца в групата и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на детската градина, включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;

2. занимания по интереси;

3. грижа за здравето, въз основа на информация от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, за здравословното състояние на детето и за проведени медицински изследвания и консултации и при взаимодействие с медицинския специалист в здравния кабинет в детската градина;

4. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

Общата подкрепа за личностно развитие в детската градина, която е насочена към превенцията на обучителните затруднения, се изразява във включване на отделни деца в дейности според техните потребности, като:

1. обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят български език – дейността се извършва от учителите в групата в детската градина;

2. прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие, индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески, и/или сензорни

затруднения – дейността се извършва от психолог, логопед или от друг педагогически специалист при необходимост - рехабилитатор на слуха и говора и др.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището, която е насочена към всички деца в подготвителна група за задължително предучилищно образование и към всички ученици в класа, гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на училището и включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. кариерно ориентиране на учениците;
3. занимания по интереси;
4. библиотечно-информационно обслужване;
5. грижа за здравето въз основа на информация от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, за здравословното състояние на детето и за проведени медицински изследвания и консултации и при взаимодействие с медицинския специалист в здравния кабинет в училището;
6. осигуряване на общежитие;
7. поощряване с морални и материални награди;
8. дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
9. дейности за превенция на обучителните затруднения, включително логопедична работа.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на превенцията на обучителните затруднения се изразява във включване на отделни ученици в дейности, като:

1. допълнително обучение по учебни предмети с акцент върху обучението по български език, включително огромотяване на ученици, за които българският език не е майчин;
2. консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
3. логопедична работа с учениците.

1.1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти – чл. 178, ал. 1, т. 1 от ЗПУО.

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи деца и ученици с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи. Успешен екип на приобщаващото образование е този, в който всяко едно дете и всеки възрастен, имащ отношение към образователния процес, се чувства подкрепен, и ценен, и има възможност да развива своя потенциал

Учителите, работещи в общинските детски градини, училища и обслужващи звена познават и използват в своята пряка работа различните видове обща подкрепа за личностно развитие, по смисъла на чл. 178, ал. 1 от ЗПУО. Обсъждат дейностите, обменят информация и добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа. Провеждат регулярни срещи, когато са за целите на превенцията, между малка група учители и други педагогически специалисти в детската градина, съответно между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището.

1.2. Допълнително обучение по учебни предмети чл. 178, ал. 1, т. 2 от ЗПУО.

Подкрепата се осигурява само от училищата. Допълнителното обучение включва допълнителни часове по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

1.3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език – чл. 178, ал. 1, т. 3 от ЗПУО.

Подкрепата се осигурява само от детските градини. В случая основен акцент е ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения, както определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език според индивидуалните потребности на всяко дете.

1.4. Консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове чл. 178, ал. 1, т. 4 и 5 от ЗПУО.

Всички учители от общинските училища на територията на област Шумен провеждат допълнителни консултации по учебни предмети.

1.5. Кариерно ориентиране на учениците – по чл. 178, ал. 1, т. 6 на ЗПУО.

Консултиране на учениците в училищното образование включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (ЗПУО чл. 180).

В град Шумен функционира Център за кариерно ориентиране, който осъществява дейността си на територията на цялата Шуменска област по проект BG05M2OP001-2.001-0001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”, изпълняван от МОН с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове и предлага услугите:

- „*кариерно информиране*” е процес, в рамките на който кариерният консултант дава актуална и пълна информация за възможностите на образователната система в България, за прехода от образование към заетост на всички ученици, родители и граждани. Кариерно информиране може да се проведе индивидуално или в група;

- „*кариерно консултиране*” е процес, в рамките на който кариерният консултант оказва съдействие на учениците, за да вземат добри решения за професионалния и личния си избор и на родителите, за да подкрепят децата си в този избор. Кариерно консултиране може да се проведе индивидуално и/или в група.

Кариерните консултанти работят с ученици от I до XII клас от всички степени на образование и видове училища, като им се предоставят услуги по кариерно ориентиране в съответствие с конкретните им индивидуални потребности и етапи на кариерно развитие. Учениците от целевата група получават информация и консултация при прехода от една образователна степен към друга; при прехода от образование към заетост; когато са в риск да напуснат училище без завършена степен на основно или средно образование/без придобита степен на професионална квалификация. Организирант се срещи, форуми, дискусии, тренинги и др.

1.6. Занимания по интереси - по чл. 178, ал. 1, т. 6 на ЗПУО.

Заниманията по интереси (чл.181 от ЗПУО) се организират за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за

придобиване на умения за лидерство. Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми - клуб, състав, отбор и други.

Училищна програма „Твоят час“.

През учебната 2016/2017 година във всички училища на територията област Шумен започна реализацията на проект BG05M2OP001-2.004-0004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности“ (Твоят час), финансиран по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Основна цел на проекта е създаване на условия за повишаване на потенциала на учениците и възможностите им за успешно завършване на образование чрез допълване, развиване и надграждане на техните знания и умения, придобити в рамките на задължителната им подготовка в училище. Продължителността на проекта е до 31 октомври 2018 година.

Основните дейности по проекта, изпълнявани от училищата, са:

- разработване и изпълнение на училищна програма „Твоят час“, включваща извънкласни дейности за преодоляване на обучителните затруднения на учениците и за развитие на способностите и интересите им;

- създаване на обществен мониторинг с участието на родители на учениците.

Училищната програма „Твоят час“ се разработва за една учебна година и с нея училищата планират дейностите по проекта: за преодоляване на обучителни затруднения; по интереси; за работа с родители и близки на ученици, застрашени от отпадане; за организиране на изяви на учениците, включени в извънкласните дейности; за участие в междуучилищни извънкласни дейности.

Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

В центровете за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) се осъществява обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците чрез:

1. включване на децата и учениците в организирани обучителни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности на общинско, областно, национално и международно равнище, включително през ваканциите;
2. участие на децата и учениците в организирани групи за занимания по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;
3. участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, кариерното ориентиране на учениците, превенцията на насилието и преодоляване на проблемното поведение, педагогическата и психологическата подкрепа, логопедичната работа;
4. поощряване на децата и учениците с морални и материални награди за високи постижения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и за особен принос към развитието на центъра за подкрепа за личностно развитие, който представляват;

Дейностите в центровете за подкрепа за личностно развитие, насочени към развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, се провеждат като: индивидуална работа; работа в различни организационни педагогически форми; масови прояви и публични изяви. Групите за обучение могат да бъдат постоянно действащи, временно действащи през учебната година, временно действащи през ваканциите.

Този вид подкрепа е включена в основните дейности на представените по-долу ЦПЛР:

Област	Профил	Дейност	Брой групи	От тях временни	Инд. работа	Брой деца и ученици		
ЦПЛР-ОДК-Шумен								
Област „Науки и технологии“	Приложно-технически	Школа „Математика“	10	2	1 ученик	141		
		Школа „Графичен дизайн“	2	2	1 ученик	26		
		Клуб „Информационни технологии“	3	1		39		
		Клуб „Компютърен свят“	2	1		26		
	Хуманитарно-обществен	Гражданско образование - „Шуменски детски парламент“	2			26		
		Школа „Български език и литература“	2			32		
		Експедиция „Млад археолог“	3	2		39		
		Клуб „Предания и легенди“	1			24		
		Клуб „История в приказки“	2			26		
		Област „Изкуства“	Музикално изкуство	Детски хор „Бодра песен“	7	2	2 ученика	100
				Клуб „Устни хармоники“	2			12
				Детска вокална група	1			13
		Танцово изкуство	Театрално изкуство	Школа по народно пеене „Автентичен фолклор“	1			8
Детски фолклорен ансамбъл „Веселяче“	8			2	1 ученик	140		
Детско-юношески театър „БИС“	7			2	1 ученик	103		
Клуб „Театрално студио“	1 пост.					13		
Изобразително и приложно изкуство	Арт-школа			4		1 ученик	56	
	Изобразително и			2	2		28	

		приложно изкуство				
		Школа „Дърворезба”	8	2	1 ученик	102
		Школа „Моден дизайн”	3	1		46
		Клуб „Приказен свят в цветовете”	3			45
	Литературно творчество	Ученически литературен клуб „Сладкодумци”	2		1 ученик	13
		Клуб „Творя, играя, мога”	1			13
		Клуб „Журналист”	1			14
		Литературни игри	1	1		15
		Литературни конкурси и четения	2	2		36
		Клуб „Приказен свят”	2			32
			84	22	9	
		ОБЩО:	84			1179
ЦПЛР-УСШ „Хан Крум“ - Шумен						
		Баскетбол	7			125
		Бойни изкуства	9			119
		Волейбол	12			200
		Лека атлетика	6			97
		Лечебна физкултура	3			41
		Футбол	13			207
		Хандбал	9			137
		Художествена гимнастика	6			90
		Шахмат	3			57
		Общо:	68			1073
ЦПЛР-ЦРД - Каспичан						
Област „Изкуства“	Танцово изкуство	Мажоретен състав	1			15
		Школа Балет	2			41
		Група „Танцова Палитра”	1			13
	Театрално изкуство	Театрална група „Звездички“	1			16
	Музикално изкуство	Школа Акордеон	1			4
	Изобразително и приложно изкуство	Кръжок „Творчество без граници”	1			19
		Клуб „Живопис“	1			15
	Литератур	Клуб „Художествено				15

	но творчество	слово“	1		
	Хуманитар но- обществен	Клуб „приятели на Радио Китай	2		29
Област „Науки и технологии“	приложно- технически	Клуб „Опознавам българското народно творчество”	1		14
		Клуб „Малки сръчни ръчички“	1		14
		Школа „Ромски фолклор“	1		15
		Кръжок „Домашен бит и техника”	1		15
	Екология и опазване на околната среда	Кръжок „Екология”	1		17
	Хуманитар но- обществен	Кръжок „Краезнание”	1		15
		Кръжок „Съхрани българското”	1		19
	Природо- математи чески	Кръжок „Забавна математика“	1		15
Област „Спорт“	Спортно- туристичес ка дейност	Секция лека атлетика	1		15
				8 временни	64
ЦПЛР – Нови пазар					
	Изкуства, наука и технологии спорт	хуманитарно- обществен литературно творчество театрално изкуство приложно-технически колективни спортове кино и фотоизкуство	24	6	349

В общините Велики Преслав, Венец, Върбица, Каолиново, Никола Козлево и Хитрино няма функциониращи ЦПЛР. Работата с деца и ученици за удовлетворяване на интересите им в областта на образователните направления се осъществява в училищата съобразно сформираните групи за задължителна и свободно избираема подготовка, както и в народните читалища и спортните клубове.

В Обединена школа по изкуствата „Анастас Стоянов“ - Шумен индивидуалното обучение на децата е съобразено с възможностите на всеки конкретен ученик и неговата индивидуална програма отговаря на аналитичната преценка на преподавателя за личните му творчески възможности и потенциал за личностно развитие.

Особено важен стимул е сценичната изява, която издига авторитета на детето, превръща го в творческа личност със свое мнение, преценка и творчески похват да изрази себе си. В подкрепа на това са и участията в конкурси, където участниците не само изразяват творческите си способности, но се изявяват и в конкурентна среда.

Направления и школи в ОШИ „Анастас Стоянов“-Шумен: музикална, танцова, художествена, художествено слово и театър, езикова.

Музикална школа. Изучават се: главен специален предмет - пиано, акордеон, струнни, духови, ударни, народни, електронни инструменти, пеене; солфеж и елементарна теория на музиката; музикална литература; информационни технологии; ансамблово музициране: камерна музика, вокална формация, хор, оркестър.

Художествена школа. Изучават се живопис, графика, скулптура, приложни изкуства и информационни технологии.

Танцова школа. Сформират се класове по класически, български, характерни и спортни танци.

Школа по художествено слово и театър. Изучават се рецитаторско изкуство, техника на говора, сценична реч, елементарно актьорско майсторство, изкуството на кукления театър.

Езикова школа. Сформират се класове по английски, немски, руски, френски, италиански и др. езици.

Могат да се сформират курсове за кандидати в средните и висшите училища по изкуствата.

През ваканциите се сформират летни ваканционни групи

Обучението се осъществява от 22 преподаватели.

Брой класове/групи и ученици през учебната 2016/2017 г.

№	Специалност	Брой класове/ групи	Общ брой ученици
1.	Пиано	2,5 класа	27
2.	Цигулка	1 клас	15
3.	Електронни инструменти	1 клас	12
4.	Класическо пеене	0,5 клас	3
5.	Китара	1,5 клас	18
6.	Джаз и поп пеене	1 клас	12
7.	Флейта	0,5 клас	4
8.	Солфеж	10 групи	74
9.	Театрална работилница	1 група	7
10.	Математика	0,5 клас	2
11.	Балет	7 групи	50
12.	Изобразително изкуство	3 групи	21
13.	Английски език	0,5 клас	2
14.	Подготвителна група /4-6 г./	1 група	7
		Общ брой:	254

1.7. Библиотечно-информационно обслужване- по чл. 178, ал. 1, т. 8 от ЗПУО.

Библиотечно-информационното обслужване (чл. 182 от ЗПУО) се осигурява чрез училищна библиотека и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

Във всички училища има оборудвани компютърни кабинети и осигурен постоянен достъп до интернет.

Във всички детски градини е осигурен постоянен достъп до интернет. За подобряване на качеството на предучилищното образование е необходимо въвеждането на съвременни ИКТ при работа с децата, чрез осигуряване на повече компютърни конфигурации със съответния софтуер, мултимедии и други средства.

1.8. Грижа за здравето - по чл. 178, ал. 1, т. 9 от ЗПУО.

Грижа за здравето се осигурява чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (ЗПУО чл. 183), в съответствие с държавният образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

Здравето на децата и учениците се наблюдава от медицински специалисти, работещи в здравните кабинети в детските градини и училища.

Медицинските специалисти от здравните кабинети на детските заведения и училищата осъществяват следните дейности:

- провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата;
- организиране и участие в регионални, национални и международни програми, свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;
- организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците;
- провеждане на кампании за промотиране на здравето, здравословния начина на живот и на здравословното хранене;
- участие в образователното и професионалното ориентиране на учениците при преминаване в по-горна степен на обучение;
- наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците;
- участие в подготовката, подбора и провеждането на различните форми на отдих, туризъм и обучение на децата и учениците.

1.9. Осигуряване на общежитие – по чл. 178, ал. 1, т. 10 от ЗПУО.

В община Шумен общата подкрепа – осигуряването на общежитие се осъществява в Средношколско общежитие „Младост” и Средношколско общежитие № 2. В общежитията се настаняват ученици от 8 до 12 клас от всички населени места от територията на общината. Общежитията осъществяват следните дейности: настаняване на ученици; осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка на учениците; провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа; подпомагане интелектуалното, емоционалното и физическото развитие и социалната адаптация на учениците; подпомагане професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна реализация; подпомагане формирането на нагласи и мотивация за учене; формиране отношения на

толерантност и уважение; организиране и провеждане на занимания по интереси; работа с родители. Към ПГСАГ и ПГССХТ също функционират общежития, които обаче не са самостоятелни.

Единственото училище в Община Нови пазар, което осигурява общежитие за своите възпитаници е ПГХТД „Проф. д-р Асен Златаров”. Общежитие има и ПГ по СС, но сградата и помещенията в нея са морално и физически остарели и амортизирани. От 2016 година базата не се използва.

1.10. Поощряване с морални и материални награди - по чл. 178, ал. 1, т. 11 от ЗПУО.

Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; като награди могат да се учредяват от Началника на Регионалното управление на образованието Шумен, Кмета на общината и Директора на институцията (чл. 184 от ЗПУО).

Този вид подкрепа и до сега се осигурява от училищните ръководства и от област Шумен. Общината стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити деца и ученици чрез проведени конкурси, спортни състезания, индивидуални награждавания за деца с високи постижения на областни и национални конкурси.

През 2016 г. по Програмата на мерките за закрила на деца и ученици с изяви дарби в община Нови пазар еднократно финансово стимулиране в размер на 2000 лв. са получили 25 ученици за класиране в национални и международни състезания в сферата на науката, изкуството и спорта.

През 2016 г. по Програмата на мерките за закрила на деца и ученици с изяви дарби в общините Велики Преслав, Венец, Каспичан, Каолиново, Смядово и Хитрино не са постъпвали искания за предоставяне на закрила.

Община Шумен

2015 г.			2016 г.		
Стипендия	5 ученици	Област наука-5; Област спорт-2.	стипендия	7 ученици	Област наука- 2; Област изкуство-3; Област спорт-2.
Еднократна финансово подпомагане	28 ученици	Област наука-3; Област изкуство-25.	Еднократна финансово подпомагане	22 ученици	Област наука – 4; Област изкуство-22; Област спорт-1.

Община Нови пазар

2015 г.			2016 г.	
26 ученици	Област наука-0 Област изкуство- 15 Област спорт - 11	Еднократно финансово подпомагане	25 ученици	Област наука – 0 Област изкуство- 15 Област спорт-10

1.11. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение - по чл. 178, ал. 1, т. 12 от ЗПУО.

Детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват тези дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес, като видовете и съдържанието им са подчинени на обща училищна политика и се разработват самостоятелно от училищната общност (чл. 185 от ЗПУО).

Дейностите за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен климат в училището, включително чрез психологическа подкрепа. Психологическата подкрепа е насочена към учениците, учителите, директора, заместник-директора (заместник-директорите) и родителите. Психологическата подкрепа се осъществява от психолог или педагогически съветник и включва:

1. създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес;

2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците;

3. извършване на групова работа с ученици и/или кризисна интервенция;

4. работа със средата, в която е детето или ученикът - семейството, връстниците

Дейностите по превенция и интервенция се разработват въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката.

За преодоляване на проблемното поведение на детето или ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и в училищната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат една или повече от следните дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

1. обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;

2. използване на посредник при решаване на конфликт в училище;

3. консултиране на детето или ученика с психолог;

4. консултиране на детето или ученика с педагогически съветник;

5. създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;

6. насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

7. индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

8. участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;

9. други дейности, определени в правилника за дейността на институцията

Дейности по превенция на агресията и преодоляване на проблемното поведение реализират Училищните комисии за превенция на тормоза, насилието и противообществените прояви сред учениците, обособени в училищата на територията на общината.

Училищните комисии и училищните ръководства са в тясно сътрудничество с Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в общините от област Шумен.

МКБППМН реализират дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение сред ученици. Общественият възпитател към комисии съдействат за реализиране на превантивната дейност - за предотвратяване и недопускане на нарушения от малолетни и непълнолетни, корекционно - възпитателна работа с деца, предразположени към

противообществени прояви, живеещи в рисковата семейна или приятелска среда, превантивна работа с родителите.

Във връзка с ранната превенция и работата в училищата на територията на Област Шумен, са извършвани дейности, свързани с проблемите на асоциалните явления и проявите на агресия и насилие – срещи с ръководствата на училища, оказване на помощ на класните ръководители и педагогическите специалисти, сътрудничество с Детска педагогическа стая, органите на МВР, отдел „Закрила на детето“.

Видове противообществени прояви, извършени от малолетни и непълнолетни за 2016 г. са: бягства от дома, употреба на наркотични вещества и други противообществени прояви.

Извършените престъпления деца са извършили кражби от домове, магазини и търговски обекти,

Към Местните комисии за борба срещу противообществените прояви функционират Консултативни кабинети за социална превенция. - диагностична, консултативна и превантивна, която цели да подпомогне общуването и взаимодействието между ученици, учители и родители чрез консултиране, информиране, провеждане на информационни семинари и социално-психологически тренинги, срещи, лекции, беседи, предоставяне на брошури, дигитални, видеопрезентационни материали.

Обществените възпитатели осъществяват контрол на наложените възпитателни мерки на децата по училища и превенция по отношение извършването на последваща противообществена проява.

Във връзка с превенцията на отпадане от училище на деца в задължителна училищна възраст със заповед на кмета на Община Шумен, Секретарят на МКБППМН е член на състава на Междунституционалния работен екип по превенция на отпадането от училище. Задачите на работния екип са да събира и обобщава информация, относно ученици в риск от отпадане от училище и да заседава и разглежда случаите с определена висока степен на риск от отпадане от училище. През 2016 г. не са постъпвали информации и сигнали, които да касаят работата на екипа.

1.12. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.- по чл. 178, ал. 1, т. 13 от ЗПУО

При работата си с учениците, институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва в процеса на предучилищното образование от педагогическите специалисти в детската градина.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата в детската градина включва:

1. ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения - от учителите в групата в детската градина и/или от психолога, и/или от логопеда в детската градина;

2. определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето;

3. определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в

детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, при:

- а) затруднения във физическото, познавателното, езиковото, социалното, сензорното, емоционалното, творческото развитие на детето спрямо децата от същата възрастова група;
- б) наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на детето;
- в) наличие на хронични заболявания, които възпрепятстват обучението, научаването и участието на детето в дейността на детската градина;
- г) наличие на изявени силни страни на детето в областта на изкуствата и спорта, които се нуждаят от развитие и стимулиране.

1.13. Логопедична работа - по чл. 178, ал. 1, т. 14 от ЗПУО.

Логопедичната работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения се осъществява от логопеди в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие, както и от логопеди от РЦПППО, и включва:

1. превенция на комуникативните нарушения и на обучителни трудности - изследване на писмената реч; определяне на потребностите на децата и учениците от логопедична работа;
2. диагностика на комуникативните нарушения - диагностика при нарушения на говора; невропсихологична диагностика на входно и изходно равнище на деца от 3 до 6 - годишна възраст и на ученици от начален, прогимназиален, първи и втори гимназиален етап; диагностика на езиковата компетентност на деца от 3 до 6-годишна възраст;
3. корекционно-терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения - изготвяне на индивидуални програми за корекционно-терапевтична дейност за всички деца и ученици с комуникативни нарушения; осъществяване на ранно логопедично въздействие при деца на 3 – 4-годишна възраст с комплексни комуникативни нарушения и с риск от обучителни затруднения; провеждане на корекционно-терапевтична дейност с деца и ученици с комуникативни нарушения; групова работа с логопед при нарушения на артикулацията и при нарушения на темпа и ритъма на речта (заекване); индивидуална работа с логопед - при останалите комуникативни нарушения и обучителни трудности;
4. консултативна дейност с учители и родители /представители на децата/ лица, които полагат грижи за децата с комуникативни нарушения - консултиране на учители за особеностите и потребностите на деца и ученици с комуникативни нарушения и предоставяне на методическа подкрепа при работата с деца и ученици с комуникативни нарушения; консултиране, подкрепа и мотивиране на родителите/представителите на децата/лицата, които полагат грижи за децата с комуникативни нарушения, за активно участие в логопедичния процес.

В 18 детските градини и 7 училища на територията на община Шумен има логопедични кабинети.

По данни на ръководителите на детските градини и училища има неотложна необходимост от специалисти логопеди, тъй като се увеличава броят на децата с логопедични проблеми.

Към месец март 2017 г. в СУ „Панайот Волов” - гр. Каспичан има осигурен един педагогически съветник на щатна бройка, един логопед и един ресурсен учител от Регионалния център за подкрепа на приобщаващото образование – Шумен.

В ДГ „Червената шапчица”, с. Златна нива необходимостта от специалист логопед се обезпечава от Регионалния център за подкрепа на приобщаващото образование – Шумен.

В другите училища и детски градини няма специалист логопед.

Логопедична работа в община Никола Козлево на този етап на ниво учебно заведение не се извършва. По данни на ръководителите на детските градини и училища има неотложна необходимост от специалисти логопеди, тъй като се увеличава броят на децата с логопедични проблеми.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 на ЗПУО е насочена към четири групи деца и ученици: със специални образователни потребности (СОП) - в риск, с изяви дарби, с хронични заболявания и работа с дете и ученик по конкретен случай.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

От 2012 г. в Основно училище "Св. Св. Кирил и Методий", гр. В. Преслав се изпълнява Проект „Включващо обучение“ по ОП “Развитие на човешките ресурси“, а от 01.01.2016 г. – по ОП “Наука, образование и интелигентен растеж“, проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“. По проекта работи сформирани екип от психолог, логопед и ресурсен учител за осъществяване на дейности по оценка на индивидуалните потребности на учениците и конкретна работа с нуждаещите се от допълнителна подкрепа за личностно развитие ученици. В училището се обучават и трима ученици, които по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, издаден от съответната експертна лекарска комисия, определена в Закона за здравето, не могат да се обучават в друга форма на обучение (дневна, вечерна или комбинирана форма).

В СУ „Черноризец Храбър“ от началото на 2017 год. са назначени специалисти – ресурсен учител и логопед, а в Основно училище с. Златар – ресурсен учител и логопед за работа с нуждаещите се от допълнителна подкрепа за личностно развитие ученици.

От месец Октомври 2016 год., с безвъзмездната финансова помощ от УНИЦЕФ по Проект „Заедно от детската градина“ за осигуряване на допълнителна, специализирана подкрепа в детска градина „Снежанка“ гр. Велики Преслав работи екип от специалисти психолог (1/2 щат) и логопед (1/2 щат), а всички педагогически специалисти преминават обучение по прилагане на изискванията на наредбата, с която се определя държавният образователен стандарт за приобщаващото образование.

През учебната 2016/2017 година, в община Каспичан 22 ученици със СОП са на ресурсно подпомагане. Ресурсното подпомагане на децата от СУ „Панайот Волов“, гр. Каспичан, ОУ „П. П. Славейков“, с. Марково, ДГ „Ален мак“, с. Марково и ДГ „Червената шапчица“, с. Златна нива се осъществява от Регионалния център за подкрепа на приобщаващото образование – Шумен. Ресурсното подпомагане на децата от ОУ „Св. П. Хилендарски“ в гр. Плиска се осигурява от учител назначен на щат към училището.

В детските градини и училищата обучението на децата и учениците със специални образователни потребности се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребностите им. Броят на ресурсните учители се определя от броя на децата и учениците със СОП, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците от Община Смядово се осъществява от специалисти на Ресурсен център - Шумен: ресурсни учители и психолози. Само в СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Смядово за тази учебна година 2016/2017 е назначен един ресурсен учител, а от следващата 2017/2018 ще бъде назначен и психолог.

За община Каолиново от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Шумен са осигурени следните специалисти: 2-ма ресурсни учители, 1 психолог и 1 логопед.

Детските градини в град Шумен се обслужват от 6 щатни психолози и от 8 щатни логопеди. През учебната 2016/2017 г. логопедите работят общо с 335 деца, от които 17 деца със заекване и 53 деца с общо недоразвитие на речта.

Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование – Шумен осигурява за детските градини следните специалисти: рехабилитатор на слуха и говора в три ДГ; рес. учител за деца с нарушено зрение в една ДГ и ресурсни учители в тринадесет ДГ.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ СЪС СОП В ОБЛАСТ ШУМЕН															
Община	Град/Село	ДГ/Училище	Общ брой	Диагноза								Вид на доп. подкрепа			
				интелектуални затруднения	обучителни трудности	физически увреждания	слухово увреждане	зрителни нарушения	множествено увреждане	езиково-говорни нарушения	р-ва от аутистичния спектър	емоционални и поведенчески р-ва	Ресурсно подпомагане	психо-социална рехабилитация	рехабилитация на комуникативните
В. Преслав	с. Златар	ОУ "Христо Ботев"	11	9	1							1	1		
	с. Драгоево	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	1	1								1			
	гр. В. Преслав	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	9	2	4			1		2		1	1	1	
	гр. В. Преслав	СУ "Черноризец Храбър"	8	6					2			1		1	
Венец	с. Ясенково	ОУ "Христо Смирненски"	1		1							1			
	с. Изгрев	ОУ "Петко Рачев Славейков"	9	6	2							1	1		
	с. Венец	СУ "Никола Йонков Вапцаров"	14	9	4							1	1		
Каолиново	с. Прис тое	ОУ "Христо Смирненски"	7	4	1	1			1			1			
	с. Тодор Иконо мово	ОУ "Панайот Волон"	8	4	3	1						1			
Каспи чан	с. Марко во	ДГ "Ален мак"	1	1								1			
	с. Марко во	ОУ "Пенчо Славейков"	8	7					1			1			
	гр.	СУ	4	3					1			1		1	

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Шумен (2017-2019)*

	Каспи чан	"Панайот Волов"															
	с. Плиска	ОУ "Св. Паисий Хилендар ски"	6	5	1							1					
	с. Златна нива	ДГ "Червената шапчица"	3	1			1		1			1		1	1		
Н. Козле во	с. Н. Козле во	СУ "Цанко Бакалов Церковски"	4	3							1	1					
	с. Ружи ца	ДГ "Пролет"	2	2								1					
Н. пазар	гр. Нови пазар	ДГ "Китка"	6	1	1	2				2		1	1		1		
	гр. Нови пазар	ДГ "Зорница"	1					1				1	1				
	гр. Нови пазар	ДГ "Калина Малина"	1								1	1					
	гр. Нови пазар	ОУ "Никола Йонков Вапцаров"	8	5	3							1	1		1		
	гр. Нови пазар	СУ "Васил Левски"	11	6	3		1	1				1	1		1		
	с. Ст. Михай ловски	ДГ "Синчец"	1	1								1	1				
	с. Ст. Михай ловски	ОУ "Св. Климент Охридски"	9	8				1				1					
Смядо во	гр. Смядо во	ДГ "Маргарит ка"	2					1	1			1					1
	гр. Смядо во	СУ "Св. Св. Кирил и Методий"	10	5	3					1	1	1		1			
Върби ца	гр.Вър бица	СУ "Св. Паисий Хилендар ски"	2					1	1			1					1
	с. Тушо вица	ДГ "Щурче"	1				1					1					1
Хитри но	с. Хитри но	СУ "Д-р Петър Берон"	15	9	5			1				1	1	1			
		Общо	163	98	32	4	3	2	11	4	3	6	28	7	6	5	2

Данни за деца с увреждания / СОП в детските градини в община Шумен

Детска градина	Общ брой	Диагноза								Вид на допълнителна подкрепа					
		интелектуални затруднения	обучителни трудности	физически увреждания	слухово увреждане	зрителни нарушения	множество увреждания	езиково-говорни нарушения	р-ва от аутистичния спектър	емоционални и поведенчески р-ва	ресурсно подпомагане	психо-социална реабилитация	реабилитация на комуникативните нарушения	реабилитация на слуха и говора	зрителна реабилитация
ДГ „Звънче“	1							1		1	1	1			
ДГ „Брезичка“	4				3				1	1	1	1			
ДГ „Конче вихрогонче“	1								1	1		1			
ДГ „Бурагино“	1							1		1					
ДГ „Светулка“	9	1		2	1			1	4	1	1	1	1		
ДГ „Братя Грим“	2		1					1		1					
ДГ „Златната рибка“	3		1			1		1		1	1			1	
ДГ „Чучулига“	2							2		1	1	1			
ДГ „Космонавт“	8	1	1		1			3	1	1	1	1	1		
ДГ „Патиланци“	1							1		1					
ДГ „Дружба“	2		1							1	1	1			
ДГ „Пролетна дъга“	1		1							1	1	1			
ДГ „Щурче“	1	1								1	1	1			
Общо:	36	3	5	2	5	1		10	3	7	13	9	9	3	1

Данни за деца с увреждания/СОП в училищата в община Шумен

Училище	Град/Село	Общ брой	Диагноза								Вид на допълнителна подкрепа				
			интелектуални затруднения	обучителни трудности	физически увреждания	слухово увреждане	зрителни нарушения	множество увреждания	езиково-говорни нарушения	р-ва от аутистичния спектър	емоционални и поведенчески р-ва	ресурсно подпомагане	психо-социална реабилитация	реабилитация на	реабилитация на слуха и говора

НУ „Илия Рашков Блъсков“	Шумен	3	1	1						1		1		1		
НУ „Княз Борис I“	Шумен	13	4	4					1	1	3	1	1	1		
II ОУ "Д-р Петър Берон"	Шумен	21	9	5	1	1	1	1	2		1	1	1	1	1	1
III ОУ „Димитър Благоев“	Шумен	10	4	4	1	1						1	1	1		
VI ОУ „Еньо Марковски“	Шумен	23	15	5		2		1				1	1	1		
IX ОУ "Панайот Волов"	Шумен	12	8	3				1				1		1		
СУ „Васил Левски“	Шумен	8	5	2				1				1	1	1		
СУ „Йоан Екзарх Български“	Шумен	5	3					1		1		1		1		
СУ „Панайот Волов“	Шумен	6	1	2							3	1		1		
СУ „Сава Доброплодни“	Шумен	6	2	3	1							1		1		
СУ „Трайко Симеонов“	Шумен	27	22	3				1			1	1	1	1		
ОУ „Васил Левски“	с. Градище	7	6	1								1				
ОУ „Никола Й. Вапцаров“	с. Дибич	7	6					1				1				
ОУ „Христо Ботев“	с. Ивански	7	4		1			2				1				
ОУ „Панайот Волов“	с. Мадара	7	5	2								1	1			
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	с. Царев брод	9	3	3	1	1						1	1			1
ПГОХХТ „Проф. д-р Асен Златаров“	Шумен	5	1	1						1	2	1	1			
ПУ „Васил Друев“	Шумен	65	64	65	48	3	3	48	65	11	65		18	29	3	3

ИНФОРМАЦИЯ ЗА СПЕЦИАЛИСТИТЕ, ОСЪЩЕСТВЯВАЩИ ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Община	ДГ	Ущ а	Рес. учит ел	Осигурен от:			Лого пед	Осигурен от:			П си хо лог	Осигурен от:			Ре хаб ил ит ато р на слу х и гов ор а	Осигурен от:			У чи те л на де ца с на р зр ене	Осигурен от:			
				ДУ/училище	регионален център	община		ДУ/училище	регионален център	община		ДУ/училище	регионален център	община		ДУ/училище	регионален център	община					
В. Преслав		4	3	3	1		2	2			1	1											
Венец		4	2		2		1	1															

Върбица	1	1	1			1	1			1	1			1				1		1		
Каолиново		2	2		2						1	1										
Каспичан	2	3	4	1	3		1		1					1		1						
Н. Козлево	1	1	1		1																	
Н. пазар	4	3	3	3			1	1			2	1	1									
Смядово	1	1	2	1	1		1	1									1			1		
Хитрино		1	1		1		1		1		1		1									
Шумен	13	18	24,5	23,5	12,5		5,88	5,88	6		3,5	3,5	7		2		2					
Общо	22	38	43,5	31,5	23,5	1	13,88	10,88	8	1	9,5	6,5	9	1	3	0	3	0	2	0	2	0

Общ брой деца и ученици със СОП в детските градини и училищата в област Шумен, за които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие, е **364**, от тях **215** се подпомагат от специалисти на регионалния център, а **149** от ресурсни учители, логопеди и психолози, назначени в училища и детски градини, **47** деца и ученици със СОП се обучават в трите училища в областта, които работят по проект „Включващо образование” на МОН. Децата и учениците с умерена умствена изостаналост и множество увреждания, обучаващи се в двете помощни училища, са общо **138**. Единадесет училища към момента осъществяват сами допълнителната подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности.

Информация за интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности по видове увреждания и нарушения през последните три години:

№	Видове увреждания, нарушения и трудности	учебна 2013/2014 г.	учебна 2014/2015 г.	учебна 2015/2016 г.
1.	умствена изостаналост	155	175	174
2.	Синдром на Даун	3	2	2
3.	множество увреждания	21	24	25
4.	аутизъм	8	10	9
5.	обучителни трудности	44	47	56
6.	увреден слух	10	10	7
7.	нарушено зрение	3	4	3
8.	физически увреждания	2	2	2
9.	психични разстройства	12	23	27
10.	дислексия	0	0	0
11.	езиково-говорни нарушения	17	10	11
12.	ДЦП	4	6	7
ОБЩ БРОЙ:		279	313	323

Интегрирани деца и ученици със специални образователни потребности по етапи и класове през последните три учебни години:

№	Обучителен етап	учебна 2013/2014 г.	учебна 2014/2015 г.	учебна 2015/2016 г.
1.	Общ брой деца от ПУВ	23	54	52
2.	Общ брой ученици в начален етап	109	124	117
	I клас	18	23	17
	II клас	22	39	32
	III клас	39	26	42
	IV клас	30	36	26
3.	Общ брой ученици в прогимназиален етап	113	122	140
	V клас	29	37	34
	VI клас	43	32	40
	VII клас	23	40	32
	VIII клас	18	13	34
4.	Общ брой ученици в гимназиален етап	10	13	14
	IX клас	1	5	3
	X клас	5	0	6
	XI клас	3	5	-
	XII клас	1	3	5
ОБЩ БРОЙ:		279	313	323

Брой на интегрираните деца и ученици със СОП в детски градини и училища по общини през последните три учебни години:

№	Община	Брой детски градини/ брой деца със СОП			Брой училища/ брой деца и ученици със СОП		
		2013/2014	2014/2015	2015/2016	2013/2014	2014/2015	2015/2016
1.	Шумен	9 / 23	12 / 33	12 / 31	16 / 144	16 / 139	16 / 156
2.	Велики Преслав	1 / 3	1 / 3	1 / 2	3 / 14	3 / 16	3 / 20
3.	Върбица	1 / 1	-	-	-	-	-
4.	Хитрино	-	-	-	1 / 9	1 / 10	1 / 14
5.	Каолиново	-	-	-	1 / 5	2 / 11	2 / 11
6.	Венец	2 / 3	1 / 1	-	3 / 20	3 / 22	3 / 21
7.	Каспичан	2 / 2	1 / 2	1 / 1	3 / 14	3 / 23	3 / 17
8.	Нови пазар	3 / 10	3 / 11	4 / 10	3 / 20	3 / 25	2 / 21
9.	Никола Козлево	-	1 / 2	1 / 1	1 / 3	2 / 4	1 / 3
10.	Смядово	1 / 2	1 / 1	1 / 5	1 / 6	1 / 10	1 / 10
ОБЩО:		19 / 44	20 / 53	20 / 50	32 / 235	34 / 260	32 / 273

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦППО) – Шумен

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Шумен е държавно специализирано обслужващо звено, които осъществява дейности, свързани с провеждането на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование в областта, организационно и методическо подпомагане на детските градини и училищата по отношение на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности.

В центъра работят високо квалифицирани специалисти - 22 ресурсни учители, 3 логопеди, 3 психолози, 1 рехабилитатор на слуха и говора, 1 учител на деца със зрителни нарушения, доказали своя професионализъм, познания и опит в областта на приобщаващото образование.

Регионалният център реализира своята дейност чрез функционирането на два сектора:

Сектор 1: Оценка и насочване за допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности чрез създадения към него Регионален екип за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности.

Сектор 2 : Ресурсно подпомагане и прилагане на терапевтични програми на деца и ученици със специални образователни потребности.

Регионален екип.

Състав:

В състава на регионалния екип влизат ресурсни учители, специални педагози, включително от центровете за специална образователна подкрепа, психолози, логопеди, рехабилитатор на слуха и говора, учител на деца със зрителни нарушения както и представител на Регионално управление на образованието - Шумен. Ръководител на екипа е представителят на Регионалното управление на образованието - Шумен.

Функции на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности:

- оценява потребностите от допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в детските градини и училищата и предлага на директора на регионалния център одобряването или неodobряването на допълнителната подкрепа;

- повторна оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности при несъгласие на родителя с оценката, направена от екипите за подкрепа на личностното развитие в детската градина/ училището, или с предложената допълнителна подкрепа;

- извършва оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности след заявление на родител за насочване за обучение в специално училище или център за специална образователна подкрепа;

- подпомага процеса на осигуряване на допълнителната подкрепа;

- предлага и организира при необходимост предоставянето на методическа подкрепа за работа с деца и ученици със специални образователни потребности на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;

- информира родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас;

- отлага по обективни причини от задължително обучение в I клас деца със специални образователни потребности, но за не повече от една учебна година.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие според вида си е **краткосрочна или дългосрочна**.

Краткосрочна е подкрепата, която въз основа на оценката на индивидуалните потребности на детето или ученика се предоставя за определено време в процеса на предучилищното и училищното образование, като за деца или ученици със специални образователни потребности обхваща период от минимум една учебна година до максимум края на съответния етап от степенята на образование;

Дългосрочна е подкрепата, която въз основа на оценката на индивидуалните потребности на детето или ученика обхваща повече от един етап от степенята на образование, повече от една степен на образование или е за целия период на обучение на детето или ученика в детската градина или училището.

В Регионалния център се провеждат дейности за изграждане на положителни нагласи за осъществяване на приобщаващо образование, за повишаване на компетентностите на педагогическите специалисти за работа с деца със специални образователни потребности.

Под формата на обучителни семинари са взели участие над 280 учители от областта на теми: „Специфични обучителни трудности и последствията от тях”, „Традиционни и алтернативни терапии в работата с деца от аутистичния спектър. „Сензорна интеграция – същност, техники и подходи” „Специфични особености и аспекти в работата с деца с нарушения от аутистичния спектър. Проблеми в храненето и комуникативните умения при тези деца”, „Епилепсия – етиология, методи и средства за справяне в кризисни ситуации“ , „Адаптиране на учебното съдържание. Екипност в работата на специалистите при разработването и изпълнението на индивидуалната образователна програма на деца със специални образователни потребности“, „Ролята на ранното въздействие при деца със СОП в условията на включващо обучение” и др.

В Регионалния център функционира група за родителско консултиране, която оказва психологическа подкрепа и професионална помощ на родителите на деца с проблеми в развитието. Семейното консултиране е основна форма за подкрепа на родители на деца със специални образователни потребности, насочено към подобряване на техните комуникативни умения, изграждане на поведенчески модели за решаване на проблеми, свързани с взаимоотношенията родители – дете и дете – връстници. Планираните срещи целят да се повиши родителската компетентност, да се подобрят или променят семейните модели при отглеждане и възпитание на детето, да се повишат уменията на родителите за решаването на конфликти. Разгледани са темите: „Детето и ние“, „Десет грешки във възпитанието“, „Семейни модели на възпитание“, „Цели на възпитанието“, „Спецификата на семейното общуване – фактор за развитие на личността“, „Адаптация на семейството на деца със СОП. Ресурси на семейното обкръжение”, „От теоретичните към практическите аспекти на сензорно интегративната дисфункция” и др.

Регионалният център, чрез създадения регионален екип за подкрепа за личностно развитие, осъществява методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в детските градини и училищата във връзка с изготвяне на оценка на индивидуалните потребности на дете

или ученик, повишаване на компетентността на учителите, работещи с деца със специални образователни потребности в условията на приобщаващо образование, за тяхната роля и отговорност при предоставянето на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците, запознаване със спецификата при работата с различните групи деца и ученици със специални образователни потребности.

Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование провежда въвеждащо и продължаващо обучение на всички помощник на учителя, работещи с деца и ученици със специални образователни потребности. Основната цел на обучението е подготовка на обучаемите за реализацията им в сферата на осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в системата на предучилищното и училищното образование. Запознаване с различните категории деца със специални образователни потребности, предоставянето на допълнителна подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, организация на учебната среда в детските градини и училищата, техники за работа и използване на помощни средства и специализирани материали за работа с деца със специални образователни потребности.

Регионалният център е партньор по проект „Заедно от детската градина” на УНИЦЕФ, който има за цел да допринесе за изграждане на приобщаваща и подкрепяща образователна среда в детските градини, която да гарантира пълноценното развитие на потенциала и талантите на всяко дете с фокус върху децата със специфични потребности. Проектът включва специализирани обучения и продължаваща подкрепа на учителите за включващо обучение на децата със специфични потребности и осигуряване на подкрепа и включване на родителите в образователния и социален живот в детската градина. В проекта са включени 14 детски градини в областта – ДГ „Снежанка” от община Велики Преслав, ДГ „Китка” от община Нови пазар и 12 ДГ от община Върбица. Оборудвани са 3 ресурсни кабинета и са назначени специалисти - логопеди и психолози.

Деца и ученици в риск

Деца в риск – това са деца, които се нуждаят от помощ и подкрепа за задоволяване на всички потребности при обгрижването им в семейна среда. В зависимост от риска за детето, те се разделят в следните направления :

- деца, живеещи в многодетни и социално слаби семейства, семейства с един родител, лишени от родителски грижи, отглеждани в институции;
- деца, настанени при близки и роднини;
- деца с вид и степен на увреждане;
- деца, отпаднали или в риск от отпадане от училище;
- деца с агресивно поведение и /или жертва на насилие.

Данни от Дирекция „Социално подпомагане” – отдел „Закрила на детето” Община Шумен

2015 год.	2016 год.
Общ брой постъпили сигнали за деца в риск - 344 броя, от които:	Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 301 броя, от които:
За насилие над деца – 23	За насилие над деца - 21
Изведен риск и открити случаи по получените сигнали за 119 деца	Изведен риск и открити случаи по получените сигнали за 79 деца

Деца, настанени при близки и роднини за годината – 85	Деца, настанени при близки и роднини за годината – 86
Деца, настанени в институции към 31.12.2015 г. – 4 деца	Деца, настанени в институции към 31.12.2016 г. няма
Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 82	Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 72
Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2015 г. - 38	Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2016 г. - 39
Деца, настанени в КЦД към 31.12.2015 г. – 9	Деца, настанени в КЦД към 31.12.2016 г. – 9
Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2015 г. - 25	Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2016 г. - 28
Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 25 бр.	Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 22 бр.

Община Хитрино

2016 год.
Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 105 броя, от които:
За насилие над деца - 5
Изведен риск и открити случаи по получените сигнали - за 44 деца
Деца, настанени при близки и роднини за годината – 8
Деца, настанени в институции към 31.12.2016 г. - 0
Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината -2
Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2016 г. -0
Деца, настанени в КЦД към 31.12.2016 г. – 0
Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2016 г. - 0
Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 7 бр.

Община Велики Преслав

2015 год.	2016 год.
Общ брой постъпили сигнали за деца в риск - 34 броя, от които:	Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 20 броя, от които:
За насилие над деца – 7	За насилие над деца - 2
Изведен риск и открити случаи по получените сигнали - за 24 деца	Изведен риск и открити случаи по получените сигнали - за 11 деца
Деца, настанени при близки и роднини за годината – 1	Деца, настанени при близки и роднини за годината – 2
Деца, настанени в институции към 31.12.2015 г. – ...0	Деца, настанени в институции към 31.12.2016 г. - 0
Деца, настанени в професионални приемни	Деца, настанени в професионални приемни

семейства за годината - 3	семейства за годината - 0
Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2015 г. - 2	Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2016 г. - 0
Деца, настанени в КЦД към 31.12.2015 г. – 0.	Деца, настанени в КЦД към 31.12.2016 г. – 0
Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2015 г. - 4	Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2016 г. - 0
Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 4 бр.	Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 3 бр.

Община Венец

2015 год.	2016 год.
Общ брой постъпили сигнали за деца в риск - 154 броя, от които:	Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 105 броя, от които:
За насилие над деца – 7	За насилие над деца – 5 бр.
Изведен риск и открити случаи по получените сигнали - за 65 деца	Изведен риск и открити случаи по получените сигнали - за 44 деца
Деца, настанени при близки и роднини за годината – 5	Деца, настанени при близки и роднини за годината – 8 бр.
Деца, настанени в институции към 31.12.2015 г. – 0	Деца, настанени в институции към 31.12.2016 г. – 0 бр.
Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 1 бр.	Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 2 бр.
Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2015 г. - 0	Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2016 г. – 0 бр.
Деца, настанени в КЦД към 31.12.2015 г. – 0	Деца, настанени в КЦД към 31.12.2016 г. – 0 бр.
Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2015 г. - 0	Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2016 г. – 0 бр.
Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 9 бр.	Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 7 бр.

Община Нови пазар (данните са за общините Нови пазар и Каспичан)

2015 год.	2016 год.
Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 215 броя, от които:	Общ брой постъпили сигнали за деца в риск – 167 броя, от които:
За насилие над деца – 13	За насилие над деца - 20
Изведен риск и открити случаи по получените сигнали – за 79 деца	Изведен риск и открити случаи по получените сигнали – за 52 деца
Деца, настанени при близки и роднини за годината – 6	Деца, настанени при близки и роднини за годината – 10
Деца, настанени в институции към 31.12.2015 г.	Деца, настанени в институции към 31.12.2016

– няма	г. - няма
Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 38	Деца, настанени в професионални приемни семейства за годината - 27
Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2015 г. - 10	Деца, настанени в ЦНСТ без увреждания към 31.12.2016 г. - 10
Деца, настанени в КЦД към 31.12.2015 г. – няма	Деца, настанени в КЦД към 31.12.2016 г. – няма
Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2015 г. - 13	Деца, настанени в ЦНСТ с увреждания към 31.12.2016 г. - 13
Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 16 бр.	Сигнали за непълнолетни майки, родили деца, непълнолетни бременни и съжителстващи на семейни начала - 25 бр.

Брой деца/ученици, в риск (по справка от ОЗД) - община Каолиново

№	Деца/ученици в риск	Брой
1	Настанени при близки и роднини	22
2	Ползващи услугата приемна грижа	9
3	Осиновени деца	1
4	Деца с увреждания	41
5	Случай на работа по превенция на изоставянето	1
6	Деца на самотни родители	9
7	Деца сираци	3

Община Никола Козлево

- деца и ученици в риск от социално изключване – 34;
- деца в риск по данни на ДСП - настанени при близки и роднини – 24

Община Хитрино

Брой деца и ученици в риск от социално изключване /по данни от училищните ръководства/ - 56. Причини: Липса на постоянен родителски контрол, лоши хигиенни и битови условия, отсъствие на родителите от дома и невъзможност настойниците да оказват контрол. Отдел „Закрила на детето” в Дирекция „Социално подпомагане” – Венец работи по общо 103 случая, като от тях: 33 са настанени при близки или роднини. От общият брой случаи само 3 са за деца с ТЕЛК и двете деца са в ученическа възраст.

Поводът за регистриране на случаите са следствие на медицински проблеми, налагащи рехабилитация, превенция и реинтеграция, деца лишени от родителски грижи и настанени извън биологичните си семейства (близки и роднини, ЦНСТ), деца с емоционално-поведенчески проблеми, деца в риск от отпадане от образователната система.

През 2016 г. има 33 деца, настанени при близки и роднини и 17 деца настанени в приемни семейства на територията на Община Хитрино.

Община Венец

През 2016 г. децата в риск по смисъла на §1, т.6 от Допълнителните разпоредби на Закона за предучилищното и училищно образование са 83 и §1, т.11 от Допълнителните разпоредби на Закона за закрила на детето са 103 броя

От събраната информация в Отдел „Социална закрила” към Дирекция „Социално подпомагане”- Венец се обособяват рискови групи, както следва:

Деца в риск

	Брой
Деца, извършили кражби	0
Деца, извършили насилие	3
Деца на самотни родители (които получават семейни помощи по чл. 7)	7
Деца в многодетни семейства	15
Деца, жертви на насилие	4

Настаняването на деца при роднини и близки е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство и намира широко приложение през последните години.

През 2016 г. има 33 деца, настанени при близки и роднини и 17 деца настанени в приемни семейства на територията на Община Хитрино.

При тези деца е необходима подкрепа на хората, които са поели грижа за отглеждане на децата, вместо техните биологични родители. Проблемите се отнасят също до потребностите на децата да получават адекватни грижи и до потребностите на роднините и близките да бъдат подкрепени при предоставяне на грижите за настанените при тях деца.

Социални услуги за допълнителна подкрепа на личностното развитие в област Шумен

Социалните услуги в общността за деца се извършват в обичайна или близка до обичайната домашна среда. Услугите се предоставят като делегирана от държавата дейност, като общински дейности и от регистрираните в Агенцията за социално подпомагане доставчици, които са предимно организации от неправителствения сектор.

В област Шумен формите на предоставяне на социални услуги в общността се променят в зависимост от обществените потребности, като тенденцията е да се увеличи капацитета на тези видове дейности и заведения, които са насочени към различни социално уязвими групи деца.

Посочените по-долу институции за социални услуги извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания. В тези общински институции работят специалисти, които могат да са полезни за предлагането на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

Данни за деца от специализирани институции, на които се предоставят социални услуги в общността или социални услуги от резидентен тип

№	Вид социална услуга /дейност	Описание на дейността	Место положение /обхват	Капацитет	Брой настанени /ползващи социални	Данни за включването в образование				Видове и брой специалисти, ангажирани с обучение и възпитание
						У-ще/ДГ	Брой деца/ученици	Брой деца/ученици невяклучени	причини	

					услу ги			в образо вание		
1	Дневен център за деца с увреждания	Дневна грижа, Консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информирани и обучение, специализирани медицински грижи, психологична подкрепа, музикотерапия, социално включване.	Шумен	36	36	Учи лице /21 ДГ /6	21 6	9 деца от 0 до 5 г	7 деца от 0 до 3 год.; 2 деца от 3 до 5 год. не посеща ват детска градина по желание на родител ите	1 бр.- социален работник; 1 бр.- психолог; 2 бр.- възпитател 1 бр.- музикален педагог 2 бр.- кинезитера певт; 1 бр. – ерготера певт;
2	Дневен център за деца с увреждания със седмична грижа	Седмична грижа. Консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информирани и обучение, специализирани медицински грижи.	с. Васил Дру мев, общи на Шумен	25	24	Учил ище/ 22 ДГ /1	22	1	Здрaво- словни	Соц. Работник; Логопед; Психолог; Арт терапевт; Трудотерап евт; Рехабилита тор;
3	Център за обществена подкрепа	Превенция на изоставянето, насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск; оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители; семейно планиране, подготовка за родителстване, работа на ниво родилен дом; превенция на изоставянето; консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви, подготовка за изслушване на деца, участници в съдебни процедури;	Шумен	79 де ца и ро ди тел и	86	63 в учи лице 11 в ЦДГ 8 бебе та	63	4	непълно летни майки	17 специалис ти социални дейности, от които 12 на 4 часов работен ден 7 психолози, от които 2 на 4 часов работен ден 3 ръководи тел сектори- специалис ти социални дейности и психолог

		семејна медиация и семејно консултирање при кризи								
4	Център за работа с деца на улицата	Комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца	Шумен	15	13	13 в училище	13	0		2 психолози на 4 часов работен ден и 5 специалист и социални дейности на 4 часов работен ден
5	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от рискови групи	Превенция на социалното изключване на деца от рискови групи; осигуряване на достъп до социални ресурси; развиване на умения за живот и превенция на рисково поведение; подкрепа за развитие на личностово развитие и способности на децата; развитие на умения за самостоятелен живот; консултирање и подкрепа; мобилна работа в етнически обособени квартали	Шумен	25	25	Училище	25	0	-	Соц. Педагог-1 бр. Педагог- 1 бр. Психолог- 1 бр. Мед. Сестра- 1 бр. Медиатори- 2 бр.
6	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания 1	Подслон и ежедневни грижи за деца/младежи, изведени от СИ или в риск	Шумен	15	14	Училище	14	0	-	Соц. работник/р-л - 1 бр; Възпитатели - 4 бр;
7	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания 2	Подслон и ежедневни грижи за деца/младежи, изведени от СИ или в риск	Шумен	10	10	Училище	9	1	пълнолетен	Соц. работник/р-л - 1 бр; Възпитатели - 4 бр;

8	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания 1 “Слънчево детство”	Подслон и ежедневни грижи за деца и младежи с увреждания, изведени от СИ или в риск	Шумен	14	13	Училище	7	5	пълнолетие	не
9	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания 2 “Слънчево детство”	Подслон и ежедневни грижи за деца и младежи с увреждания, изведени от СИ или в риск	Шумен	14	13	Училище	11	1 2	Здравословни Пълнолетен	Възпитател – 1бр.
10	Кризисен център за деца	Комплекс от социални услуги за деца, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца; оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране или социално-психологическа помощ; мобилна работа за кризисна интервенция	Шумен	10	10	Училище	8	2	Навършили 16 години и не желаят да продължат образованието си	Соц. работник-р/л – 1 бр; Възпитател и- 3 бр.; Психолог- 1 бр.;

11	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания 3 “Слънчево детство”	Подслон и ежедневни грижи за деца и младежи без увреждания, изведени от СИ или в риск	Шумен	14	14	Училище	14	-	-	Възпитатели - 2 бр. Соц. работник - 1 бр.
12	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания 1	Подслон и ежедневни грижи за деца/младежи, изведени от СИ или в риск	Велики Преслав	15	13	Училище	13	0	-	/ръководител - 1 бр; Соц. Работник- 1 Възпитатели -1 бр; Психолог -1 бр;
13	Дом за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа	Подслон и ежедневни грижи за деца/младежи, изведени от СИ или в риск	Велики Преслав	9	9	Училище	9	0		Директор – 0,5 Възпитател - 2
14	Център за обществена подкрепа	Комплекс от социални услуги за деца - Превенция на: изоставянето на деца и настаняването им в институции; рисковото и асоциално поведение на деца и младежи; предотвратяване на ранни бракове и ранни раждания. Работа с деца, застрашени от отпадане от училище. Подкрепа на деца с увреждания и техните семейства. Кризисна	Венец – обслужва общините Венец и Хитрино	25	30					Директор-1 бр. Соц. работници- 2бр. Педагог – 1 бр. Психолог – незащитна бр.

		интервенция на деца и лица, жертви на малтретиране, насилие и др. Обучение на кандидати за приемни родители и осиновители. Подкрепа на деца със здравословни проблеми								
15	Център за обществена подкрепа	Консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение и семействата им; извънкласни занимания и дейности; образователни програми. Работа с деца с логопедични проблеми и говорни увреждания. Подготовка на деца за изслушване в съда. Училищно педагогическа подкрепа. Групова работа с деца с наднормено тегло, в риск.	Нови пазар - предоставя социални услуги на територията на общините Нови пазар, Каолиново, Каспичан и Никола Козлево.	63	250					
16	Семейно-консултативен център	Превенция на: изоставянето на деца и настаняването им в институции;	Нови пазар							
17	Дневен център за деца с увреждания „Къщичката“	Комплекс от социални услуги - консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, специализирани медицински грижи.	Нови пазар	24						

18	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №1 и №2 (ЦНСТ ДМУ № 1 и № 2)	Подслон и ежедневни грижи за деца и младежи с увреждания, изведени от СИ или в риск	Нови пазар							
19	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания (ЦНСТ ДМБУ)	Подслон и ежедневни грижи за деца и младежи без увреждания, изведени от СИ или в риск	Нови пазар	10						
20	Център за почасово предоставяне на социални услуги в домашна среда		Каолиново	91	7 деца с увреждания					
21	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Слънце”	Социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца/младежи, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство	Каспичан	15	15	Училище Детска градина	12 3	0 0	- -	Ръководител – 1 щ. бр.; Соц. работник – 1 щ. бр.; Счетоводител – 1 щ. бр.; Детегледач – 7 щ. бр. Готвач – ½ щ. бр.; Хигиенист – ½ щ. бр.; Огняр – ½ щ. бр.; Общ работник – ½ щ. бр.;

22	<p>Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда</p>	<p>Подобряване качеството и разширяване възможностите за самостоятелен живот на хора с увреждания и хора над 65 години в невъзможност за самообслужване от община Каспичан.</p> <p>Целеви групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хора с увреждания и техните семейства; - Хора над 65 години с ограничение или невъзможност за самообслужване; - Самотно живеещи тежко болни лица; - Семейства на деца с увреждания. 	Каспичан	-	200	Училище	2	0	-	<p>Назначен персонал за предоставяне на услуги в домашна среда:</p> <ul style="list-style-type: none"> -35 лица на длъжност „Личен асистент” – наети на непълно работно време; - 5 лица на длъжност „Домашен помощник” – наети на пълно работно време; - 5 лица на длъжност „Домашен помощник” – наети на непълно работно време. <p>Персонал в Центъра:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ръководител – ½ щ.бр.; Соц.работник – ½ щ.бр.; Трудотерапевт – 6 часа; Рехабилитатор – 6 часа; Шофьор – ½ щ.бр.; Специалисти с договор за услуга: <ul style="list-style-type: none"> -Психолог – 12 ч. месечно; - Мед.сестра – 40 ч. месечно
----	--	---	----------	---	-----	---------	---	---	---	--

23	Център за социална рехабилитация и интеграция	-рехабилитация, социално-правни консултации, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на деца с увреждания и емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието; -деца и лица с различни форми на зависимост; -деца и лица жертви на различни форми на насилие и експлоатация;	Каспи чан	30	46	-	-	-	-	Ръководител – 1 Соц. работник – 1 Трудотерапевт – 1 Мед.сестра – 1 Рехабилитатор – 1 Счетоводител – 0,5 Хигиенист – 0,5
----	---	---	-----------	----	----	---	---	---	---	---

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование предоставят условия за равен достъп до образование за децата и учениците и чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти.

Съгласно чл. 105 от Наредбата за приобщаващото образование: достъпната физическа среда включва осигуряване на подходящи условия, използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговорят на потребностите на децата и учениците. Достъпът на физическата среда включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения, към парапети, предпазни решетки, тактилни символи, стълби, рампи, специални асансьори, подходящо осветление и маркировка.

Съгласно чл. 106, ал. 2 от Наредбата за приобщаващо образование, достъпната архитектурна среда в институциите в системата на предучилищното и училищно образование трябва да е съобразена с елементите на сградите и съоръженията със специфични изисквания за различните видове увреждания – предвижване на дълги разстояния, по наклонени повърхности, с технически помощни средства, с водач, качване и слизане по стълби, натискане на бутони за хващане, обсег и достъпност, височина на погледа, както и средствата за сигнализация и информация среда.

Образователните институции на територията на област Шумен се помещават в сгради, които са специално построени за отглеждане, възпитание, социализация и обучение на децата и учениците и разполагат с достатъчен сграден фонд, отговарящ на условията за цялостен, качествен и пълноценен педагогически процес. През последните години, чрез реализиране на проекти и програми, са направени подобрения, свързани с функционалността на материалната база. Училищата на територията на общината разполагат с добра материална база, състояща се от класни стаи, кабинети по отделни дисциплини, компютърни кабинети и кабинети за ресурсно

подпомагане. Не всички училища разполагат с физкултурни салони. Не във всички образователни институции са изградени рампи и подежни платформи за придвижване на деца и ученици с увреждания. Класните стаи и санитарните възли не са пригодени за ползване от деца и ученици с увреждания. Обзавеждането на класните стаи е неподходящо за деца с физически увреждания, деца и ученици с деструктивно поведение, често съществува по-голям риск отколкото полза от престоя им в класната стая, точно поради неадекватна училищна среда. Ограничен е достъпът на децата със специални образователни потребности до и в сградите.

Мерки за енергийна ефективност са приложени в сградите на детските градини и училища - топлоизолация, сменена дограма. Проблем при материалната база е слабата енергийна ефективност на сградите, където не е извършван ремонт или където е извършен само на отделни части, както и недобрата топлоизолация на сградите.

От ремонти се нуждаят дворовете на детските градини и прилежащите им съоръжения. Недостатъчна е дидактичната база. Независимо, че ежегодно се обновява и подобрява материално-техническата и дидактична база, е необходимо да се подмени морално и физически остарялото обзавеждане – дидактични шкафове, маси, столчета, постелъчен инвентар, както и да се осигурят нови съвременни учебно-технически средства за всички групи.

Вземат се мерки постепенно да се подобрява енергийната ефективност на сградите, да се благоустрояват дворните пространства, както и да се изгражда достъпна архитектурна среда.

SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
ИКОНОМИЧЕСКИ, ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ И ФИНАНСОВИ ФАКТОРИ	
Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности	Икономически нестабилно състояние на общините
Финансиране, основано на единни разходни стандарти за издръжка на дете и ученик с делегирани бюджети във всички училища	Недостатъчно собствени приходи
Редовно финансиране, гарантиращо финансова стабилност на институциите	Нисък/недостатъчен стандарт за 1 ученик, който в рамките на една бюджетна година не се актуализира в съответствие с реалната пазарна икономика на доставките, услугите, материалите и др.
Прилагане на Системи за финансово управление и контрол	Недостиг на средства за капиталови ремонтни дейности
Реализиране на програми за енергийна ефективност и модернизация на материалната база на училищата и детските градини	Недостатъчно модернизирана материална база – спортни площадки и физкултурни салони, специализирани кабинети
Участие в проекти и национални програми	Недостиг на средства за закупуване и обновяване на остарелите технически средства
Внедрени съвременни технически средства за управление, обучение и комуникации	ЦПЛР не могат да бъдат бенефициенти в Национални програми на МОН - за проектно финансиране
Разнообразие от съвременни учебно-технически средства за реализиране на образователно-възпитателните дейности	Намаляване средствата, постъпващи в общините като първостепенен разпоредител на бюджет за финансиране на образователните институции, поради намаляващ брой ученици
Наличие на софтуерни продукти и програми за финансово обслужване и отчетност на дейността и др. документация съгласно нормативните изисквания	Намаляване средствата, постъпващи в общините за обезпечаване на здравните кабинети към училищата и детските градини с медицински специалисти
Реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс	Ограничен достъп до услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците от селата
Съществуващи възможности за реализация на собствени приходи	
Наличие на изградена система за охрана.	
Засилени мерки за контрол на отсъствията и успеха на учениците	

СОЦИОКУЛТУРНИ ФАКТОРИ	
Въведена задължителна предучилищна подготовка на децата на 5 г. и 6 г.	Демографски и миграционни проблеми
Разработена система от мерки за осигуряване на достъпа до образование – безплатен транспорт; безплатни учебници и учебни помагала за всички ученици от I до VII кл.; безплатни закуски I-IV клас.	Необходимост от оптимизация на образователната мрежа в съответствие с демографските проблеми
Медицинско обслужване на децата - изградени здравни кабинети в учебни и детски заведения	Липса на ефективен механизъм за събиране на информация за учениците в чужбина.
Наличие на професионални гимназии и условия за професионално насочване на подрастващите.	Обучение в маломерни и слети паралелки, затрудняващо обучението
Създадени условия и възможности за стимулиране постиженията на даровитите деца в различни дейности, в т. ч. и спорта.	Недостатъчна допълнителна работа в училищата с изоставачи и надарени ученици
Прилагане на иновативни методи на работа в училища и ДГ.	Усилен процес на движение от селото към града
	Засилващ се дисбаланс в териториално разпределение на населението - съсредоточаване на хората в активна възраст в града и застаряването на населението в селата.
Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време	Липса на Центрове за подкрепа за личностно развитие
Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания за всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност.	Ниска заинтересованост на родителите от потребностите на децата им и от необходимостта от подкрепа и мотивиране за образование
Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми на учениците със СОП и успешното им социализиране	Липса на достъпна архитектурна и физическа среда, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда
Организиране на обучение на деца и ученици със СОП във всяка ДГ и училище.	Затруднена ефективност на специализираната помощ и ресурсното осигуряване поради наличие на деца и ученици със СОП в много на брой ДГ и училища
	Наличие на ученици в задължителна училищна възраст отпаднали или непосещаващи училище
Наличие на социални услуги за деца, осигуряващи допълнителна и специализирана подкрепа за личностно развитие	Отсъствие или недостатъчно ефективни механизми за реинтеграция в училище

	Недостатъчна координация между институциите, предлагащи социални услуги за деца и образователните институции
ТРУДОВИ РЕСУРСИ	
Медицинско обслужване на децата - изградени здравни кабинети в учебни и детски заведения.	Недостатъчен брой обучени учители за работа с деца със СОП.
Мотивиране на директори, учители и ученици	Липса на млади педагогически кадри
Наличие на педагогически персонал с висока лична квалификация	Недостатъчно познаване на нормативната уредба от страна на част от педагогическия персонал
Голям брой преподаватели, преминали обучение в различни обучителни курсове и семинари.	Недостиг на мотивирани педагогически кадри с добра подготовка и професионална квалификация
Повишаване на квалификациите и професионалната компетентност на педагогическите специалисти	Недостатъчен щат педагогически персонал и други специалисти за обезпечаване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	
Наличие на нов Закон за предучилищното и училищното образование	Голям обем подзаконови нормативни актове, без конкретни указания и процедури по прилагането им
Разработени подзаконови нормативни документи	Не са разработени и въведени ДОС за физическата среда и информационното и библиотечно осигуряване и за финансиране на институциите
Утвърдени правила за прием в първи клас и създадена организация за целодневно обучение.	Задължение по прилагане на специфични нормативни актове, непряко касаещи системата на образование
Утвърдена наредба за записване, отписване и преместване на децата в предучилищна възраст	Неправилно разпределени отговорности между местните и централните органи на властта
	Липса на координация между институциите във връзка с изготвяне и прилагане на нормативни документи
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Осигуряване на качествена образователна структура – институции на предучилищното обучение, общото, профилираното и професионалното образование.	Изменения в законовата уредба.
Обучение на педагози, педагогически съветници за работа по проблемите на	Недостигащи финансови средства за осигуряване на подходяща образователна среда,

ученическата агресия и формиране на социални умения у подрастващите.	съгласно държавните образователни стандарти.
Квалификация на учителите за работа с деца и ученици в риск от отпадане.	Бързо променяща се образователна инфраструктура
Подобряване качеството на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса.	Намаляващ интерес към учителската професия и като резултат застаряващ педагогически състав. Недостатъчен брой на младите висококвалифицирани и мотивирани специалисти в училище
Провеждане на по-ефективни квалификационни форми/дискусии, работа в групи, споделяне на добри практики/.	Засилване на диспропорциите в качеството на образованието между отделните училища
Подобряване на здравословното хранене	Голям брой отсъствия на ученици от училище – заплаха от отпадане на учениците от училище
Осигуряване на разнообразие от съвременни учебно-технически средства за реализиране на образователно- възпитателния процес;	Миграция на семействата и демографски проблеми
Предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца със специални образователни потребности, с изявени дарби, в риск от социално изключване, отговаряща на новите предизвикателства;	Увеличаване на относителния дял на децата в неравностойно социално положение, поради ниския социално икономически статус на населението
Разработване на Общински стратегии и Планове за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Шумен	Трайна тенденция на обучение в маломерни паралелки в определени населени места
Създаване на повече и по-разнообразни стимули за деца с изявени дарби	Извършване на оптимизация в системата на пуо и освобождаване на педагогическите специалисти;
Усъвършенстване на системата на делегирани бюджети и на механизмите за диференциране на единните разходни стандарти;	Намаляване на броя на учениците
	Липса на точни прогнози и проучвания за потребностите на пазара на труда от определени професии
	Увеличаване броя на младите хора с незавършено средно образование
	Деца и ученици поверени на грижите на близки и роднини

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода на първата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен са свързани с прехода към нова философия и организация на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик, изразени в нова нормативна уредба. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и

процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование* поставят следните предизвикателства:

Нормативните промени изискват преобразуване на институции, дава се възможност за възникване на нови институции, променят се задачите на съществуващите институции, променят се взаимоотношенията между институциите. Тези многопосочни промени следва да се осъществят по начин, който осигурява непрекъснатост на грижата за децата и учениците и институциите да получат необходимата подкрепа в преходния период.

Новите задачи на институциите и на педагогическите специалисти изискват нови компетентности, нов поглед на педагогическите специалисти върху собствената им работа. В училищата и детските градини са необходими и нови специалисти, с които ще се разшири и кръгът на участниците в екипната работа, която е основен подход в приобщаващото образование.

Реформата в предучилищното и училищно образование е свързана и с промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците.

Осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост.

Въз основа на Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 – 2019), всяка от общините на територията на област Шумен разработва Общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците, съобразно изискванията на чл. 197 от ЗПУО. Общинската стратегия обхваща период от две години. На оперативното ниво целите на общинската стратегия се изпълняват съгласно Годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие, предложен от кмета на съответната община. Общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците и Годишният план на дейностите за подкрепа за личностно развитие се приемат от съответните общински съвети.

Целите, приоритетите, мерките и дейностите в Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 – 2019) се изпълняват чрез общинските стратегии и планове. Мониторингът на изпълнението им включва събиране на данни и информация, обобщаването им, анализ на постигнатия ефект от осъществените мерки и дейности и изготвяне на препоръки за подобряване или обобщаване на добри практики. Общините регламентират вида на данните и информацията, необходими за мониторинга, институциите, които ги предоставят и определят индикатори за отчитане на напредъка.

Проследяването, отчитането на изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 – 2019) и постигнатите резултати се осъществява чрез окончателна оценка. Окончателната оценка се основава на мониторинг и анализ на цялостното изпълнение на стратегията и изготвяне на насоки и препоръки за бъдещо развитие на приобщаващите политики на територията на областта.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик в област Шумен, съобразно неговите потребности. Изграждане и развитие на системата за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците от област Шумен. Утвърждаване на приобщаващото образование като част от процеса на модернизация на българската образователна система.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

1. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на децата и учениците, в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

2. Повишаване капацитета на човешките ресурси за осигуряване потребностите на всички деца и ученици.

3. Организационно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

4. Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

5. Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

6. Подобряване на сътрудничеството с НПО и гражданското общество за осигуряване на обществената информираност и съпричастност към целите на приобщаващото образование.

МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА И ОПЕРАТИВНИТЕ ЦЕЛИ

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 1.

Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на децата и учениците в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

Мярка 1.1. *Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и определяне на необходимостта от обща или допълнителна подкрепа чрез:*

1.1.1. Изграждане на добре функционираща система за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигурява там, където са детето и ученикът – в детските градини и в училищата.

1.1.2. Определяне на координиращ екип в детските градини и в училищата в началото на всяка учебна година.

1.1.3. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в детската градина и училището чрез екипна работа на учителите и другите педагогически специалисти, включваща и превенцията на обучителните затруднения.

1.1.4. Ранно оценяване от педагогическите специалисти в детската градина на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца: ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език и идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

1.1.5. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие и ранно оценяване чрез скрининг за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения на децата от предучилищна възраст.

1.1.6. Прецизиране на степента и вида на увреждане на конкретно дете, определяне на достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.

Мярка 1.2. *Осигуряване на обща подкрепа на децата и учениците с обучителни трудности в образователните институции.*

1.2.1. Организиране на консултации и допълнително обучение на учениците по съответните учебни предмети, идентифицирани като затрудняващи ученика.

1.2.2. Осигуряване на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин.

1.2.3. Осигуряване на логопедична подкрепа като превенция на последващи обучителни затруднения.

1.2.4. Оказване на педагогическа и психологическа подкрепа за преодоляване на трудности в обучението, процеса на учене и комуникацията в учебна среда, включително осъществяване на взаимодействие с родителите.

1.2.5. Прецизиране на степента и вида на увреждане на конкретно дете, определяне на достатъчен брой часове за ресурсно подпомагане и за работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.

1.2.6. Използване на различни методи и подходи (интерактивни, групови, индивидуални, практически) в учебния процес, с цел придобиване на знания и умения за учене, социални умения и поведение.

1.2.7. Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма – начин за достойно преживяване в социума, за учене, научаване и участие в естествената им социална среда, съобразно техните оптимални възможности.

1.2.8. Организиране на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в центровете за подкрепа за личностно развитие – ученически и средношколски общеклужия – настаняване на ученици, осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка, провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа, организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.

1.2.9. Обновяване на библиотечния фонд в училищата и детските градини.

1.2.10. Модернизиране на компютърните кабинети в училищата.

1.2.11. Обновяване на учебно-техническото оборудване в детските градини и училищата.

1.2.12. Осигуряване на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот.

1.2.13. Организиране занимания по интереси в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие чрез различни организационни педагогически форми – клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор, хор, школа, извън дейностите, планирани в ПИГ в училищата.

1.2.14. Включване на децата и учениците в организирани обучителни, творчески, възпитателни, културни, спортни и туристически дейности през ваканциите.

Мярка 1.3. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците в образователните институции.

1.3.1. Създаване на екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището за допълнителната подкрепа, въз основа на извършената оценка на индивидуалните потребности.

1.3.2. Създаване на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности към Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Шумен за оценка на индивидуалните образователни потребности и одобряване на допълнителната подкрепа.

1.3.3. Взаимодействие между екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО, във връзка с одобряването или не на оценките на ЕПЛР или извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи.

1.3.4. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за ученици със специални образователни потребности и за ученици с изяви дарби.

1.3.5. Прилагане и използване на разнообразни методи, техники и стратегии за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на децата и учениците със СОП.

1.3.6. Прилагане на ефективни подходи и педагогически и психологически техники за работа с деца и ученици с разстройства на речта, дефицит на внимание, нарушена концентрация на вниманието и хиперактивност, с аутизъм.

1.3.7. Поведенчески интервенции за деца с хиперактивно поведение и системи за поведенческо управление.

1.3.8. Прилагане на арт-терапия и арт-педагогика за деца и ученици със СОП.

1.3.9. Осигуряване на необходимите рехабилитации на децата и учениците със СОП – психо-социална, на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения, кинезитерапия.

1.3.10. Обновяване на материалната база, изграждане на сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с деца и ученици със СОП и от аутистичен спектър.

1.3.11. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението на учениците със СОП след VII клас, в т. ч. и професионална подготовка.

Мярка 1.4. Планиране и реализиране на дейности за превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация, реакция и преодоляване на проблемно поведение и нарушения на дисциплината от деца и ученици в образователните институции.

1.4.1. Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата.

1.4.2. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове.

1.4.3. Планиране и реализиране от образователните институции на ефективни дейности за партньорство с родителите.

1.4.4. Планиране и реализиране на дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност и запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.

1.4.5. Планиране и реализиране от образователните институции на дейности по превенция и интервенция, въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

1.4.6. Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в образователните институции и по общини.

1.4.7. Използване на общинските спортни бази за организиране на спортни дейности на ниво населено място и община, утвърждаване на принципите на честната игра и ненасилие.

1.4.8. Запознаване с и прилагане на нови подходи за справяне с гневните изблици и напрежението, решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации без провокиране на ново напрежение, проучване и установяване какво се крие зад проблемното поведение на децата и учениците.

1.4.9. Формиране у децата и учениците на умения за общуване, чрез използване на игрови методи и техники.

1.4.10. Формиране на ключови компетентности у децата и учениците за личностно развитие чрез обучение по емоционална и социална компетентност, умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, развитие на характера и позитивността.

1.4.11. Прилагане в образователните институции на ефективни форми и методи за комуникация между училището и семейството.

1.4.12. Използване на методите на арт-терапията за деца и ученици с проблемно поведение и техните родители.

1.4.13. Въвеждане в образователните институции на практиката за използване на посредник при решаване на конфликти в училище като начин за въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците.

1.4.14. Обобщаване и анализ на данни на областно ниво за наложените санкции на учениците по класове и видовете санкции за съответната учебна година, както и реализирани мерки.

1.4.15. Информираност на родителите относно изискванията на Наредбата за приобщаващото образование за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции, както и за правата и задълженията им при работа на екипа за подпомагане на детето и ученика.

1.4.16. Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици.

1.4.17. Използване на възможностите на програмите по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование образователните институции да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности.

1.4.18. Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници съгласно чл. 17, ал. 1, т. 6, 9 и 10 от *Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.*

Мярка 1.5. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците с хронични заболявания в образователните институции.

1.5.1. Проучване и оценка на индивидуалните потребности и способности на децата и учениците с хронични заболявания.

1.5.2. Осигуряване при необходимост на съответните грижи за социализация и равен достъп до качествено образование на децата и учениците с хронични заболявания.

1.5.3. Назначаване и осигуряване при необходимост на специализиран персонал за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за децата и учениците с хронични заболявания.

1.5.4. Осигуряване при необходимост на обучение на персонала в образователните институции, в които се обучават и възпитават деца и ученици с хронични заболявания, нуждаещи се от допълнителна подкрепа.

Мярка 1.6. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците в риск и от уязвими общности.

1.6.1. Гарантиране на равни шансове на всички деца от уязвими общности за ранно детско развитие.

1.6.2. Осигуряване на подкрепа за ранното детско развитие в семейна и общностна среда.

1.6.3. Стимулиране посещаемостта в детски градини.

1.6.4. Осигуряване на достатъчна ранна подготовка за училище.

1.6.5. Обхващане и превенция на отпадането от училище на деца и ученици от уязвими общности.

1.6.6. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

1.6.7. Стимулиране на младежи и родители от уязвими етнически малцинства за средно и висше образование.

1.6.8. Повишаване обхвата на допълнителната подкрепа за децата и учениците в риск чрез:

1.6.8.1. Осигуряване на необходимите специалисти за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици в риск в детските градини и училищата от област Шумен.

1.6.8.2. Осигуряване на обучения на екипите за подкрепа за личностно развитие, предоставящи допълнителна подкрепа за деца и ученици в риск.

1.6.8.3. Подобряване на партньорството между институциите от системата на предучилищното и училищното образование и доставчиците на социални услуги в общността за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за деца в риск.

Мярка 1.7. Осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява на всички деца и ученици като средство за мотивиране и позитивна самооценка, в т.ч. и ученици със СОП.

- 1.7.1. Организиране на училищно ниво и общинско ниво на спортни празници и състезания.
- 1.7.2. Организиране на училищно и общинско ниво на тържества с участието на деца и ученици.
- 1.7.3. Участие на деца и ученици в изяви на читалищата по населени места.
- 1.7.4. Дейности с активното участие на ученици-доброволци.
- 1.7.5. Дейности, реализирани от Детски и Ученически/Младежки парламент.
- 1.7.6. Организиране на публични изяви на групите за извънкласни дейности по проекта BG05M2OP001-2.004-0004 – Твоят час-фаза 1.
- 1.7.7. Отбелязване на Международния ден на хората с увреждания чрез различни изяви.
- 1.7.8. Участие на ученици в конкурси, организирани на територията на област Шумен.

Мярка 1.8. Осъществяване на дейности на образователните институции и общините за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Прилагане на системи за награждаване и поощрения на училищно, общинско и областно ниво.

- 1.8.1. Дейности по обща подкрепа за личностно развитие в Центровете за подкрепа за личностно развитие на територията на област Шумен.
- 1.8.2. Изграждане на Центрове за подкрепа за личностно развитие в общините на територията на област Шумен.
- 1.8.3. Насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби и подкрепа на талантливите деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изяви дарби /по общини/.
- 1.8.4. Прилагане на система за поощрения и награди от образователните институции за изяви ученици на училищно, общински, областно и национално ниво.
- 1.8.5. Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици в ЦПЛР.
- 1.8.6. Организиране на летни занимания по интереси за деца от 8 до 18 години - временно действащи групи през ваканциите в ЦПЛР.
- 1.8.7. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби:
 - 1.8.7.1. Осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на извиените дарби.
 - 1.8.7.2. Осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи.
 - 1.8.7.3. Осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област – науки, технологии, изкуства, спорт.
 - 1.8.7.4. Осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други.
 - 1.8.7.5. Осигуряване на възможности за включване в програми и проекти - дейности по Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“, модул „Осигуряване на обучение на талантливи ученици за участие в ученическите олимпиади“.
 - 1.8.7.6. Дейности по подготовка и провеждане на училищни, общински и областни и национални кръгове на олимпиади и състезания.
 - 1.8.7.7. Осигуряване на възможности за индивидуална подготовка.
 - 1.8.7.8. Осигуряване на обучения на учители и други педагогически специалисти, предоставящи допълнителна подкрепа на деца и ученици с изяви дарби.

1.8.7.9. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за допълнителна подкрепа за осигуряване на условия за децата и учениците с изявени дарби.

1.8.8. Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;
- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи.

Мярка 1.9. Осъществяване на дейности на Центъра за кариерно ориентиране по отношение консултиране на учениците за професионално ориентиране и реализация.

1.9.1. Кариерно консултиране на ученици, на които предстои преминаване в следваща образователна степен или към пазара на труда.

1.9.2. Участие на пилотни училища, в проекта за апробиране на модела за кариерно ориентиране на учениците. Дейности, включващи обучения, тренинги, дискусии, групови консултации, семинари и др., свързани с кариерното ориентиране и личностното развитие на учениците, индивидуални консултации и подкрепа на родители и семейства.

1.9.3. Организиране и провеждане на Образователна панорама за професионалното информизиране и насочване на учениците.

1.9.4. Организиране и провеждане на форуми по проблемите на професионалното образование.

1.9.5. Организиране и провеждане на информационна кампания сред учениците от VII клас относно план-приема след завършено основно образование.

1.9.6. Провеждане на информационни кампании сред родителите от училищата в област Шумен.

1.9.7. Организиране и провеждане на съвместни срещи с бизнеса и представители на висши учебни заведения.

Мярка 1.10. Намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система и реинтеграция.

1.10.1. Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа. Водене на Регистър на децата и учениците в риск.

1.10.2. Проучване по общини на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства.

1.10.3. Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение.

1.10.4. Събиране и обобщаване на информация на областно ниво на процесите по напускане и реинтегриране на ученици в образователната система. Анализ на причините за

преждевременно напускане на образователната система в края на учебен срок и края на учебна година.

1.10.5. Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден.

1.10.6. Осигуряване на допълнителна подкрепа на деца в риск чрез оценка на рисковите фактори, планиране и реализиране на мерки за предотвратяване на отпадането.

1.10.7. Взаимодействие между детската градина и училището чрез общи инициативи за поплавен преход от детската градина към училището.

1.10.8. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени.

1.10.9. Използване на възможностите на медиатори за разяснителни кампании против ранните бракове в ромските общности.

1.10.10. Реинтегриране на ученици в образователната система в други форми на обучение, съгласно ЗПУО.

1.10.11. Инициативи на ниво училище и община с участието на ученици в благотворителни и доброволчески дейности.

Мярка 1.11. *Познаване от страна на общините и образователните институции и използване на възможностите на Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.*

1.11.1. Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование с цел изграждане на знания, умения и нагласи, необходими през целия живот.

1.11.2. Разширяване на въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във всички части на учебния план и начини и форми посочени в глава трета на *Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование*, вкл. и в предучилищното образование.

1.11.3. Определяне на политики и програми на училищата и детските градини по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование съгласно чл. 15 от *Наредба 13 Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование* в съответствие с с целите и ценностите на приобщаващото образование като:

- гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище, най-близко до неговото местоживееене, и на правото му на качествено образование;

- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 2.

Повишаване капацитета на човешките ресурси за осигуряване потребностите на всички деца и ученици

Мярка 2.1. Осигуряване на специалисти в училищата, детските градини и общинските институции за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците.

2.1.1. Обезпеченост с правоспособни, мотивирани и квалифицирани учители и специалисти – педагогически съветници, логопеди, психолози и ресурсни учители в детските градини и училищата.

2.1.2. Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците и на обхвата на училища и детски градини, в които с децата и учениците работят педагогически съветници и психолози.

2.1.3. Предоставяне на методическа подкрепа на учителите - членове на екипите за подкрепа на личностно развитие в детските градини и училищата от специалистите на Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование - Шумен и от експертите на Регионалното управление на образованието - Шумен.

2.1.4. Взаимодействие между институциите за съвместно ангажиране на необходимите специалисти.

2.1.5. Взаимодействие между образователните институции, общините и Регионалното управление на образованието - Шумен за съвместно ангажиране на специалисти от общинските социални заведения.

2.1.6. Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности по начините, определени от нормативната уредба – назначени в училището и в детската градина, от ЦПЛР на общината или от РЦПППО.

2.1.7. Въвеждане на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от 3 деца или ученици със СОП в групата/паралелката;

2.1.8. Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги делегирани от държавата дейности (ЦОП, ЦСРИ) в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

Мярка 2.2. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите от обща и допълнителна подкрепа.

2.2.1. Предоставяне на информация за възможности за квалификация на педагогическите специалисти, свързани с приобщаващото образование;

2.2.2. Обучение за използване на утвърдени от Министерството на образованието и науката методики за оценяване (Методика за оценка на образователните потребности на децата и учениците, Методика за функционална оценка и работа с деца с умствена изостаналост и аутистичен спектър на развитие, Методика за оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици с множество увреждания), методики за вербално и невербално оценяване - ПЕКС (PECS) система, МАКАТОН, комуникация „ръка в ръка“, Метода „Тадома“, Метода „С-МАР“, както и други методики, стандартизирани инструменти - Тест „Бине-Герман“, Тест на Уекслър.

2.2.3. Провеждане на обучения на училищно, общинско и областно ниво за учители, педагогически съветници и други специалисти, които работят с деца и ученици със СОП.

2.2.4. Осигуряване на методическа подкрепа и обучение на педагогическите специалисти от детските градини за ранно разпознаване на риска от обучителни затруднения.

2.2.5. Обмен на добри практики и споделяне на опит на ниво училище, община, област.

2.2.6. Осигуряване на обучителни възможности за членовете на ЕПЛР в училищата и детските градини да прилагат нормативно предписаните методики на оценяване и дейности по оценка на индивидуалните потребности на детето и ученика.

2.2.7. Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на личностна подкрепа.

2.2.8. Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения.

2.2.9. Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП

2.2.10. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности.

2.2.11. Изготвяне на програма за квалификация на педагогически специалисти, работещи с деца и ученици със СОП от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Шумен.

Мярка 2.3. Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини.

2.3.1. Използване на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща и/или допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик, разработена и утвърдена към държавния образователен стандарт за приобщаващо образование или съвместно от специалисти от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование – Шумен и експерти от Регионалното управление на образованието - Шумен.

2.3.2. Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик.

2.3.3. Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях.

2.3.4. Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения.

2.3.5. Наблюдение и методическа подкрепа от страна на РЦПППО на ранното оценяване.

2.3.6. Консултиране по конкретни казуси от експерти от Регионалното управление на образованието – Шумен и от специалисти РЦПППО - Шумен.

Мярка 2.4. Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

2.4.1. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво.

2.4.2. Провеждане на кръгла маса с преподавателите по БЕЛ на тема „Обучението по български език в контекста на езиковата ситуация в област Шумен“.

2.4.3. Провеждане на дискуссионен форум на тема „Добри практики за осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“.

2.4.4. Организиране представянето на опита на неправителствени организации в прилагането на терапевтични методи и подходи към деца със СОП.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 3.

Организационно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование

Мярка 3.1. Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба.

3.1.1. В изпълнение на Наредба за приобщаващото образование детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за личностно развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование

3.1.2. В изпълнение на Наредба за приобщаващото образование директорите на детските градини и училищата определят координиращ екип в институцията в началото на всяка учебна година. Ролята на координиращият екип е да организира и координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие.

3.1.3. Прилагане на изискванията на Наредба № 6 за усвояването на българския книжовен език.

Мярка 3.2. Създаване на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности и укрепване на капацитета му от специалисти, увеличаване броя на мобилните групи, с цел осигуряване на по-пълнен обхват за извършване на своевременна и ефективна оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

Мярка 3.3. Преобразуване на ПУ „Васил Друмев“ в гр. Шумен и ПУ „Станата“ в гр. Нови пазар в Центрове за специална образователна подкрепа.

4.1. Организиране на обучението на деца и ученици със СОП в изнесени групи в ЦСОП.

3.4.2. Създаване на координиращ екип.

3.4.3. Осигуряване на педагогическа и психологическа подкрепа на децата и учениците със СОП.

Мярка 3.4. Развитие на общински Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

3.4.1. Анализи на общините, вземане на решения и предприемане на действия за разкриване на ЦПЛР с функция за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие, където няма такива.

3.4.2. Проучване на възможността, необходимостта и обхвата от разкриване на дейности за допълнителна подкрепа към съществуващи центрове.

3.4.3. Делегиране на допълнителни услуги на вече съществуващи центрове.

Мярка 3.5. Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на ЦПЛР в друга община или на доставчици на социални услуги.

3.5.1. Проучване на необходимостта от възлагане на дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на ЦПЛР в друга община.

3.5.2. Проучване на необходимостта от възлагане на дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на лицензирани доставчици на социални услуги.

3.5.3. Използване кадровия ресурс на доставчиците на социални услуги за обезпечаване на допълнителната подкрепа за личностно развитие.

3.5.4. Психо-социална рехабилитация на деца и ученици в ЦОП.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 4.

Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование

Мярка 4.1. Подобряване достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

4.1.1. Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рамки, асансьори и др.

4.1.2. Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания.

4.1.3. Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със специални образователни потребности

Мярка 4.2. Подобряване на достъпната физическа среда в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците, чрез изпълнение на нормативно определените елементи на физическата достъпност.

Мярка 4.3. Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции.

4.3.1. Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали.

4.3.2. Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя.

4.3.3. Оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура – FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците.

4.3.4. Осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение – брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други.

4.3.5. Осигуряване при необходимост на устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки за ученици с комплексни физически увреждания и затворена телевизия.

4.3.6. Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети.

4.3.7. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други).

4.3.8. Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където

заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина.

4.3.9. Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата.

Мярка 4.4. Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или център за подкрепа за личностно развитие. Подкрепа и наблюдение на изпълнението на задълженията на общините за осигуряването на специализиран транспорт за децата с увреждания.

Мярка 4.5. Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 5.

Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика

Мярка 5.1. Взаимодействие с родителите.

5.1.1. Повишаване информираността на родителската общност за функциите на психолога, логопеда, рехабилитатора на слуха и говора при осъществяване на психо-социалната рехабилитация и рехабилитацията на комуникативните нарушения.

5.1.2. Информирание на родителите за възможностите и насочване на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация от Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности към Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование

5.1.3. Своевременно информиране на родителите на деца в риск от отпадане от образователната система и предприемане на мерки, консултиране със специалист и др.

5.1.4. Приобщаване на родителите към училищната общност чрез включването им в дейности на ниво училище.

5.1.5. Създаване на „Училище за родители“ в образователните институции, обучаващи деца и ученици със СОП, с цел консултиране, разяснителни кампании и обмяна на опит.

5.1.6. Развитие на капацитета на Група за родителско консултиране към РЦПППО - Шумен.

Мярка 5.2. Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със специални образователни потребности.

5.2.1. Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП - консултиране с психолози, логопеди, социални работници, тренинги и др.

5.2.2. Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация.

5.2.3. Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие – включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.

5.2.4. Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информирание на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса.

5.2.5. Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти.

5.2.6. Въвеждане на практиката за назначаване на помощник на учителя на 3 и повече деца и ученици със СОП, който да подпомага работата на учителя и функционирането на детето/ученика в образователната среда.

5.2.7. Въвеждане на практиката за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция.

5.2.8. Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най- благоприятна възможност за образование. Насочване на ученици с хронични заболявания, с физически и сензорни увреждания за прием по документи след завършено основно образование от определена комисия от началника на Регионалното управление на образованието – Шумен.

5.2.9. Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати в ДГ/училище“ за посещение на родители;

5.2.10. Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности).

5.2.11. Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават детска градина и училище.

5.2.12. Осигуряване на адекватна и достатъчна информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове.

5.2.13. Осигуряване на психологическа подкрепа и професионална помощ на родителите на деца с проблеми в развитието от Група за родителско консултиране към РЦПППО - Шумен

Мярка 5.3. Работа с родителите на деца и ученици с изяви дарби.

5.3.1. Консултиране на родителите на деца с изяви дарби и насочване към специалисти за развитие на детето.

5.3.2. Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изяви дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изяви дарби.

Мярка 5.4. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

5.4.1. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

5.4.2. Прилагане на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

5.4.3. Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД и Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие (периодични срещи, планове за действие, годишни анализи).

5.4.4. Провеждане на срещи-разговори в училищата, с участието на ученици и представители на МВР, ОЗД, МКБППМН.

5.4.5. Образователни програми и кампании в училище и/или в рамките на ЦОП и/или МКБППМН за превенция на рисково поведение (агресия; насилие; отклоняващо се и рисково поведение на деца и ученици)

5.4.6. Провеждане на съвместни кампании с РЗИ срещу зависимостите по повод: 31 май – Световен ден без тютюнев дим; 26 юни – Международен ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотици; 18 октомври – Европейският ден за борба с трафика на хора; 1 декември – Световен ден за борба със СПИН и др., разработка и разпространение на информационни материали под формата на флаери, дипляни и др.

Мярка 5.5. Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище и обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици.

5.5.1. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото.

5.5.2. Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси.

5.5.3. Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане.

Мярка 5.6. Междуинституционално сътрудничество и координация.

5.6.1. Повишаване ефективността на комуникацията между детски градини, училища, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Регионалното управление на образованието Шумен, общини и всички останали участници в процеса на образование.

5.6.2. Координация и съгласуваност на действията на ръководствата на детските градини и училищата и Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование с цел обезпечаване на специалисти за оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности.

5.6.3. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование–Шумен събира, анализира и обобщава информация, свързана с процеса на приобщаващото образование; формира база-данни за специалистите, които предоставят допълнителна подкрепа в област Шумен.

5.6.4. Регионалното управление на образованието, след приключване на учебната година, предоставя обобщена информация за състоянието на процеса на приобщаващото образование на областния управител и органите на местното самоуправление/общините.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 6.

Подобряване на сътрудничеството с НПО и гражданското общество за осигуряване на обществената информираност и съпричастност към целите на приобщаващото образование

Мярка 6.1. Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности.

6.1.1. Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процеса на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност.

6.1.2. Организиране на срещи с родителите в детските градини и училищата на територията на областта. Целта на срещите е родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ деца.

6.1.3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания.

6.1.4. Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем.

6.1.5. Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

Мярка 6.2. Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование.

6.2.1. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система.

6.2.2. Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение.

6.2.3. Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

Мярка 6.3. Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампании, партньорски проекти.

Мярка 6.4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите малцинства за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

6.4.1. Осигуряване на траен процес на промяна на обществените нагласи в подкрепа на приобщаващото образование чрез разяснителни кампании сред родителската общност.

6.4.2. Провеждане на кампании и регионални инициативи по въпросите на приобщаващото образование в сътрудничество с НПО.

6.4.3. Съдействие за включването и участието на родителите и педагогическите специалисти в дискусии по въпросите на приобщаващото образование.

6.4.4. Развиване на разнообразни форми на сътрудничество с институции, с физически и юридически лица с нестопанска цел за подпомагане процеса на приобщаване на децата и учениците.

IV. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА. ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

С оглед измерване напредъка по изпълнението на настоящата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017-2019) е изградена система от индикатори към всяка специфична цел във всяко приоритетно направление.

Мониторинг на индикаторите и събиране на информация за тях ще се извършва в края на периода на действие на Стратегията.

Мониторингът и оценката на изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие ще бъде осъществен от междуинституционална група за мониторинг и оценка. Тя ще бъде сформирана със заповед на Областния управител в края на периода, като в състава ѝ ще бъдат включени експерти от общини, Областна администрация Шумен, Регионалното управление на образованието - Шумен и представители на НПО сектора.

Постигането на приоритетите и мерките на Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие ще се следи чрез следните индикатори:

- Брой нововъзникнали институции;
- Брой преобразувани институции;
- Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците;
- Брой деца/ученици със СОП, на които е предоставена допълнителна подкрепа;
- Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетенции за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
- Брой институции с подобрене на материалната база – нови елементи, достъпна архитектура, разкрити кабинети и др.;
- Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници, психолози, логопеди и др. специалисти;
- Брой дейности в училищата и детските градини за ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- Брой педагогически и психологически консултации за преодоляване на трудности в обучението, процеса на учене и комуникацията в учебна среда, включително брой срещи с родители;
- Брой училища и детски градини с подобро информационно и библиотечно обслужване;
- Брой училища с обновени компютърни кабинети и учебно-техническото оборудване;
- Брой инициативи в областта на здравното образование и здравословен начин на живот;
- Брой училища и детски градини с организирани занимания по интереси и брой включени деца;
- Брой деца и ученици включени в обучителни, творчески, възпитателни, спортни и туристически дейности през ваканциите;
- Брой реализирани проекти;
- Брой разработени индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за ученици със СОП;
- Брой училища с изградени сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичен спектър;
- Брой училища и детски градини с новоизградена достъпна архитектурна и физическа среда;
- Брой случаи, в които е имало прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция;

- Брой награди – първо, второ и трето място на общински, областни, национални и международни конкурси, олимпиади, състезания, турнири и др.;
- Брой отпуснати стипендии и еднократно финансово и материално стимулиране;
- Брой проведени кампании и дейности по превенция употребата на наркотични вещества;
- Брой инициативи в областта на науката, изкуствата и спорта на ниво детска градина/училище, община, област;
- Брой обучения и занимания за деца и ученици, свързани с гражданското и здравното образование, доброволчество, придобиване на умения за лидерство и др.
- Брой индивидуални консултации за подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация;
- Брой дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на образование, професия и работа;
- Брой тренинги с ученици за формиране на умения за вземане на решения и търсене на работа;
- Брой проведени обучения, ориентирани към работата в подкрепа за личностното развитие на децата и учениците;
- Брой проведени форуми в областта на подкрепата за личностното развитие на децата и учениците – на общинско и областно ниво.

V. ФИНАНСОВ РЕСУРС

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017-2019) има условна финансова рамка, тъй като няма да управлява пряко ресурси. Тя очертава единствено основните източници на финансиране:

- Общински бюджети;
- Делегирани бюджети на училищата;
- Бюджети на Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Министерство на здравеопазването, Министерство на младежта и спорта;
- Фондове на ЕС – Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”, Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” и други;
- Частно финансиране, дарения.

VI. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

За да се осигури ефективност на дейностите за отразяване на степента на активност на заинтересованите страни, на интернет страниците на Областна администрация Шумен, общините от област Шумен и Регионално управление на образованието - Шумен ще се публикува информация, отразяваща изпълнението на стратегията.

Важно условие за ефективното реализиране на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 - 2019) е политиката за предоставянето на информация чрез:

- Информирание на обществеността и всички заинтересовани страни за разработването, приемането и изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на

децата и учениците в област Шумен (2017 - 2019), чрез организиране на брифинги и публикации и работни срещи;

- Популяризиране на структурите, ангажирани с изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 - 2019) на територията на област Шумен и дейността им за постигане на целите на стратегията;

- Популяризиране на резултатите от изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Шумен (2017 - 2019), чрез запознаването с доклада за изпълнението на стратегията.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Включването на подкрепата за личностно развитие като нов компонент в закона отваря пътя за трансформация на образователната среда и за организиране на всички нейни елементи, обединяване на ресурсите, изграждане на позитивен психологически климат на приемане на различията, емоционално благополучие и успех на всеки.

Подкрепата извежда на преден план динамичният аспект на обучителните отношения между ученика и учителя и отношенията между учениците, учителите, родителите, специалистите и другия персонал, при който всеки участва в процеса на разкриване и развитие на индивидуалния потенциал и приобщаване.

Успехът на този процес минава през преместване центъра на приобщаващото образование в детската градина и в училище, през овластяване на образователните институции и на тяхното лидерство, през превръщането на детската градина и училището в общност от професионалисти, които имат и знанията и уменията как да бъдат полезни на децата, които работят в отношения на доверие, в екип, с участието на родителите и най-вече с участието на самите деца.

Качественото образование предполага непрекъснато надграждане на знания и умения с оглед максимално развитие на потенциала на всяко дете и възможност за пълноценна социална реализация. От една страна, образованието трябва да позволи да се развие заложеното у всяко дете. То трябва да насърчава проявлението и максималното развитие на способностите на детето, както в процеса на обучение (натрупване на знания и формиране на умения), така и в процеса на възпитание (развитие на личността). От друга страна, системата на предучилищното и училищното образование трябва да създава условия за добра социална реализация, както в професионален, така и в личностен план. Детето трябва да може да реализира в максимална степен своите житейски планове, като зачита правилата и не накърнява правото на другите да реализират своите житейски планове.

Равният достъп до качествено образование означава осигуряване на достъп на всички деца до съизмеримо по качество образование. За целта трябва да се осигури възможността децата и учениците да посещават училища и детски градини със съвременна материално-техническа база и с квалифицирани учители, където те да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот.